

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE DEVAM EDEN
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK ÖĞRENME İLE İLGİLİ
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN ÖĞRETMEN VE
AİLE GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

HANİFİ SANIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Konya–2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinden elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm

Hanifi SANIR
Konya, Mayıs 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hanifi SANIR	Numarası 064219001007
	Ana bilim/ Bilim Dalı	Özel Eğitim	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ	
	Tezin İngilizce Adı	Evaluation of the Problems of the Students who are in Inclusive Education in Academic Learning according to Teacher and Family Opinions	

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

ÖNSÖZ

Dünyada ve ülkemizde özel eğitim gerektiren bireylerin eğitime yönelik bakış açısının her geçen gün daha olumlu hale geldiği gözlenmektedir. Şüphesiz bu durum üzerinde yapılan yasal düzenlemeler ve eğitim hizmeti veren kurum ve eğitimcilerin sayısının artmış olmasının, bunun sonucu da özel eğitim hizmeti alan öğrenci sayısının artmış olmasının büyük bir önemi vardır. Özel eğitim gerektiren bireylerin kendi akranları ile birlikte aynı okulda, aynı sınıfta eğitim alıyor olmasının da önemli katkısı bulunmaktadır. Ancak uygulamada herhangi bir sorun bulunmadığını ifade etmek de mümkün değildir. Araştırma alandaki sorunların öğretmen ve ailelerin bakış açısı ile belirlenmesine yöneliktir.

Araştırmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ'ye, bölüm başkanı Yrd. Doç. Dr. Hakan SARI'ya, Öğr. Gör. Dr. Yahya ÇIKILI'ya, Öğr. Gör. Dr. Bülent DİLMAÇ'a, Yrd. Doç. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU'na teşekkür eder saygılarımı sunarım. Ayrıca çalışmalarım sırasında destek veren Arş. Gör. Zehra ATBAŞI'na, Arş. Gör. A. Emel SARDOHAN'a teşekkür ederim. Araştırma yapılması sırasında görüşmeye onay veren Kilis il Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerine, görüşmeyi kabul eden ilköğretim okulu öğretmenlerine ve çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelere, Kilis Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim yöneticilerine ayrıca teşekkür ederim.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hanifi SANIR	Numarası 064219001007
	Ana bilim/ Bilim Dalı	Özel Eğitim	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ	
	Tezin Adı	Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Öğrenme İle İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen Ve Aile Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi	

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları güçlüklerin öğretmen ve aile görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaçla 2008–2009 öğretim yılında Kilis ili merkezinde bulunan 9 resmi ilköğretim okulunda görev yapan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 30 sınıf öğretmeni ve Kilis il merkezinde ikamet eden ve çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden 22 aile ile görüşülmüştür. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’yla toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Görüşme yapılan öğretmenler öğrencilerinin engel türlerini bildiklerini, ancak yetersizliği olan çocukların özellikleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, kaynaştırma öğrencisini sınıfa kendi istekleriyle almadıklarını, bu çocuklarla eğitim yapmanın zor olduğunu, kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıklarını, öğrencilerinin başarılarını değerlendirmeye yönelik uygun yöntem teknik ve araçları hazırlama ve kullanmada yeterli olmadıklarını, kaynaştırma öğrencilerinin akranlarına göre seviye olarak geride olduklarını, kaynaştırma

öğrencileri için plan hazırlayamadıklarını, bu konuda eğitim almadıklarını branşlarının özel eğitim olmadığını, sadece kendi düşüncelerine göre kaynaştırma öğrencisine eğitim verdiklerini, öğrencilerinin akademik başarısızlıklarının engellerinden kaynaklandığını, akademik başarılarının artırılması için özel eğitim kurumunda eğitim almaları gerektiğini, öğrencilerinin sayısal derslerde ve sözel derslerde yeterli başarıyı gösteremediklerini sınıf içi iletişim ve etkileşimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının engel türleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, çocuklarının başarılarını yeterli görmedikleri, kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi sahibi olmadıkları ancak çocuklarının normal okullarında eğitim görmesini istediklerini çocuklarına ev ödevi verildiğini ancak verilen ödevlerin onların seviyesine uygun olmadığını, çocuklarıyla ilgili öğretmenlerinde şikayet aldıklarını ve arkadaş ve ailelerden şikayet almadıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Kaynaştırma, Akademik Öğrenme.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hanifi SANIR	Numarası 064219001007
	Ana bilim/ Bilim Dalı	Özel Eğitim	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ	
	Tezin İngilizce Adı	Evaluation of the Problems of the Students who are in Inclusive Education in Academic Learning according to Teacher and Family Opinions	

ABSTRACT

The aim of this research is to assess the academic difficulties that are experienced by students who continue their mainstream education according to the views of teachers and parents. With this purpose, 30 class teachers that work in 9 public elementary schools and that have integration students in their classrooms and 22 families whose children continue mainstream education have been interviewed in Kilis city center in the academic year of 2008-2009. In this research the data were collected by 'semi-structured interview form' which is developed by the researcher. The interviews are recorded by a sound recorder and the transcripts of the data have been analyzed by 'content analysis' method. By analyzing the collected data the following results have been reached.

The teachers that have been interviewed pointed out that; although they know the type of the disorders of their students, they do not have the necessary information about the children's specifications, they do not accept the integrated student in the classroom voluntarily, they experience difficulty to work with these students, they do not have enough information and experience for mainstream education, they are not able to use and prepare proper methods, techniques and equipments for evaluating the students competences, and that integrated students level is lower than their peers,

they are not able to prepare plans for integrated students, they are not educated on these matters and not majored at special education, they train those children only according to their own point of views, and that the reasons for academic failure are the handicaps of those children, they should be educated in a special education establishment in order to increase the level of success and that the students are insufficient in classroom communication and interaction because they are not successful enough in arithmetical and verbal lessons.

The interviewed family members have stated that; they do not have enough knowledge about the type of the disability of their children, they do not consider the accomplishments of their children enough, they do not have enough information on integration but they want their children to be educated in normal schools, that their children are given home works but that the given home works are not suitable for the level of the children, they also pointed out that they hear complaints about their children from the teachers, but not from friends or other families.

Keywords: Inclusive, Acedemic Learning

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi	6
1.4.Sınırlılıklar	7
1.5.Sayıtlılar	7
1.6.Tanımlar	8
BÖLÜM II	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2. Kaynaştırma Eğitimi.....	9
2.1.Tanımı	9
2.2.Amacı.....	11
2.3.Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	12
2.4.Olumsuz Öğretmen Tutumları.....	13
2.5.Uygun Personel ve Destek Servislerinin Olmayışı.....	14
2.6.Genel ve Özel Eğitimin Farklı Algılanışı.....	14
2.7.Fiziksel Çevrenin Yetersizliği	15
2.8.Kaynaştırma Eğitiminde Kullanılan Programlar	15
2.9.Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	16
2.10.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	23
2.11.Akademik öğrenme.....	26
BÖLÜM III.....	29
YÖNTEM	29
3.1.Yöntem.....	29
3.2.Evren Örneklem.....	30

3.3. Veri toplama araçları	32
3.4. Verilerin toplanması	32
3.5. Verilerin analizi	32
BÖLÜM IV	34
BULGULAR ve YORUM	34
4.1. Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Sonuçları	34
4.2. Ailelerle Yapılan Görüşme Sonuçları	42
BÖLÜM V	45
TARTIŞMA	45
BÖLÜM VI	56
SONUÇ VE ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA	62
EKLER	69

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Eğitim, gelişmekte olan ve çevresiyle ekolojik bir denge kurmaya çalışan insan yavrusu ile, bu dengeyi kurmaya yardımcı olacak bilimler ve teknolojiler arasındaki ilişkiyi sağlayan vazgeçilmez bir köprüdür (Çilenti, 1988). Toplum düzenleyen ve geleceğe taşıyan bir kurum olarak eğitim, onu yaşatmayı yükleneyecek olan insanı yetiştirir. Doğduğunda topluma yararlı hiçbir davranışı olmayan insan yavrusuna kültür kazandırarak, onu toplumsallaştırarak, bireyselleştirerek ve üretkenleştirerek toplumun etkin bir üyesi olmasına eğitim kurumu yardım eder (Başaran, 1993). Ancak bilim ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı değişim ve dönüşüm toplumsal yapı içerisindeki birçok sistemi etkilediği gibi eğitim sistemini de derinden etkilemektedir. Bilim ve teknoloji alanında meydana gelen değişimlerin eğitim sistemi üzerinde ortaya çıkan en önemli etkisi birey merkezli eğitim anlayışının ortaya çıkmasıdır. Eğitim toplumun bugünü, geleceğini, sosyal, ekonomik ve politik yapısını değiştirebilecek temel bir kurum olması dolayısıyla toplumun her kesimindeki bireyleri kapsamak zorundadır. Diğer taraftan birey merkezli eğitim anlayışı içinde ise farklı özellikler, yeterlikler ve ihtiyaçlar önem kazanmaktadır.

Okul eğitiminde bireysel farklılıkların en çok gözlendiği grup özel eğitim gerektiren bireylerdir. Bu bireyler fonksiyonları yerine getirmelerinde rol oynayan herhangi bir uzuvlarını kaybettiklerinden dolayı yetersizlik göstermektedirler. Özel eğitim gerektiren bireyler günümüze kadar, özürlü bireyler, sakat bireyler, engelli bireyler, özel eğitime muhtaç bireyler şeklinde tanımlanmıştır (Özsoy, 2002). Özel eğitim gerektiren bireylerle ilgili kullanılan bu kavramlarla birlikte farklı tanımlamalarda yapılmıştır. Ancak 2006 yılında yenilenen ve 31.05.2006 tarihinde 26184 sayılı resmi gazetede yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise Özel Eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin

alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim şeklinde tanımlanmıştır (Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği, 2006).

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar da diğer çocuklar gibi bir bireydir. Bu çocukların da tüm çocuklar gibi gelişimsel olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarını karşılamaları beklenmektedir. Ancak bu çocuklar sahip oldukları özellikleri nedeniyle yaşitlarından gelişimsel olarak farklılıklar göstermektedir. Bireyler arasındaki bu farklılıklar, onların ihtiyaçlarının olmayacağı veya ihtiyaçlarını kendileri karşılayamayacağı anlamına gelmemektedir. Yapılan araştırmalar(İftar ve Uysal, 1999; Baysal, 1989; Demirel, 1987) Özel eğitim gerektiren bireylerin de özelliklerine uygun ortam ve fırsatlar sağlandığında eğitim imkanlarından yararlanabileceklerini göstermiştir.

Geçmiş yıllarda özel eğitim gerektiren bireylerin bir şey yapamayacağı düşüncesi hakim iken günümüzde bu anlayışta önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Alanda yapılan araştırmalar özel eğitim gerektiren bireylerin verilen fırsatlar ve yapılan düzenlemeler doğrultusunda, kendilerinden beklenen birçok fonksiyonu yerine getirebildiklerini göstermiştir. Bir dönem bu bireylere yönelik beceri öğretimi üzerine araştırmalar yapılmış ve başarılı oldukları gözlenmiştir. Daha sonra akademik alanda yapılan araştırmalar da bu bireylerin başarılı olduklarını göstermiştir. Engelli bireyleri tanımak ve engel türleri hakkında bilgi edinmek özel gereksinimli bireylerle ilgili olumsuz tutum ve davranışları ortadan kaldırdığı gözlenmiştir (Yıkılmış, Şahbaz ve Peker, 1998; Gözün ve Yıkılmış, 2003).

Özel eğitim alanında yapılan yasal düzenlemeler özel eğitim gerektiren bireylerin de özel eğitim hakkı olduğunu göstermektedir.1982 Anayasasının 42. maddesinde “Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyaç duyan özel gereksinimli bireyler için topluma faydalı olacak ve topluma faydalı olmaları için gerekli önlem ve tedbirleri alır” hükmü aynı kanunun 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 8. maddesinde ise özel eğitime muhtaç çocukları yetiştirmek için tedbirler alınır hükmü, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda 222 sayılı ilköğretim

kanununda, ilköğretim kurumları yönetmeliğinde, özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde bu bireylerin eğitim haklarına vurgu yapılmaktadır.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemelere bağlı olarak özel eğitim gerektiren bireyler için özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde okulöncesinden üniversiteye kadar öğretim kademeleri ile gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenleme içinde yaygın eğitim hizmetleri ile ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Özel eğitim gerektiren bireylere yönelik olarak yapılan eğitsel düzenlemeleri ayırmlaştırılmış eğitsel düzenleme ve birlikte eğitsel düzenlemeler olarak iki grupta ele almak mümkündür. Ayırmlaşmış eğitsel düzenlemeler ise kurumsal açıdan incelendiğinde ayrı gündüzlü okullar, ayrı yatılı okullar ve evde eğitim hizmetleri şeklinde yürütülmektedir. Birlikte eğitsel düzenlemeler ise yetersizliği olan bireylerin yaşlıları ile birlikte aynı eğitim ortamlarında eğitim görmelerine yönelik düzenlemelerdir. Bu grupta genel özelliklere yönelik eğitim-öğretim hizmeti veren okullarda açılan özel eğitim sınıfları ve genel özelliklere sahip çocukların devam ettiği sınıflarda özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin devam ettiği kaynaştırma eğitimi uygulamalarıdır. 2006 yılında yapılan yasal düzenlemeler özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin en az kısıtlayıcı ortamlarda eğitim hizmeti alabilmelerini sağlamaya yönelik düzenlemeleri getirmiştir.

Yetersizlikten etkilenmiş özel gereksinimli bireylerin en az kısıtlanmış ortamlarda öğretimsel düzenlemelerde başarılı oldukları yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür (Affleck ve diğerleri 1998; Saint-Laurent ve diğerleri., 1998). En az kısıtlanmış ortam, genel eğitim ortamlarında özel destek eğitim hizmetlerinin sağlanması yoluyla oluşturulabilir (Vaughn ve diğ., 2000). Özel gereksinimli öğrencilerin kendileri için en uygun mekanı seçmeleri bu mekanlarda eğitilmeleri ve yerleştirilmeleri zorunludur. Bütün çabalar özel gereksinimli bireylerin genel eğitim ortamlarına yerleşmesi içindir. Özel gereksinimli öğrenci için mekanın seçilmesinde aile ve okul en az kısıtlayıcı çevrenin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadırlar (Ramsey ve diğ., 2002).

Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli bireyler için birçok yararı vardır. Kaynaştırma ortamları, engel durumlarından etkilenmiş öğrencilerin akranlarıyla bir arada özel eğitim destek hizmetlerini kullanarak tüm okul etkinliklerinden yararlanmasındır. Kaynaştırma ortamlarının yararlarından bir diğeri ise, akademik ve sosyal davranışların kazanılmasında etkili olmasıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda akademik davranışların kazanılmasında kaynaştırma ortamlarının ayrı eğitim okulları kadar hatta daha fazla etkili olduğu görülmüştür (Affleck ve diğeri, 1998; Saint-Laurent ve diğeri.,1998). Bunun yanı sıra etkili bir kaynaştırma programının özel eğitim ve genel eğitim öğretmenleri arasında iyi bir işbirliğinin kurulmasını sağlar (Saint-Laurent, 2001 akt: Özmen, 2003).

Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerini belirleyen 2000 yılında çıkmış olan kanun hükmünde kararname özel gereksinimli bireylerin ayrı eğitim ortamlarının yanı sıra birlikte eğitim ortamlarında da eğitimlerini sürdürmeleri için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle birlikte özel eğitim hizmetlerinin özel gereksinimli bireylerin sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanması ve özel gereksinimli bireyler için hazırlanmış olan bireyselleştirilmiş eğitim programlarından yararlanarak normal akranlarıyla birlikte eğitim sürecini devam ettirmesine öncelik verilmesi şeklindedir. Özel gereksinimli bireylerin kaynaştırma uygulamalarından çok iyi bir şekilde yararlanmaları için kaynaştırma ortamlarının bu bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sınıfın sosyal, fiziksel, psikolojik ortamlarında ve eğitim programlarında özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanması bunun yanında kaynaştırma uygulamaları yapılan okullardaki tüm personelin, normal öğrencilerin, ailelerin ve yakın çevrelerinin özel gereksinimli bireylerin bireysel ve gelişimsel özellikleri hakkında bilgilendirilmesi ve bu bireyler için uygulanacak eğitim ve öğretim programlarının programın amacının ve içeriğinin özel gereksinimli öğrenciler için düzenlenmesi gerektiği ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur. Eğitsel desteğin sağlanabilmesi için okullarda tanılama ve değerlendirme ekiplerinin kurulması gerektiği ortaya konmuştur. Bu yönetmelik özel gereksinimli bireylerin en az kısıtlayıcı ortamlarda akranlarıyla birlikte eğitim görmelerinin yasal olarak dayanağı olmuştur.

Kaynaştırma eğitimine devam edecek öğrencilerin özellikleri yönetmeliğe göre birden fazla engel türünün olmamasına, tanılama ve değerlendirilmesinin erken yaşlarda yapılmasına ailenin işbirliği yapamaya ve eğitim almaya yatkın engelden dolayı bazı uzuvlarında yetersizlik görülen engelli bireylerin yetersizliğini giderecek materyal ve donanıma sahip olması gerektiğine engel derecelerinin hafif ve orta düzeyde olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir (MEB, 2006).

Bu çalışmanın problemi “Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Öğrenme ile İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen ve Ailelerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesidir”.

1.2.Araştırmanın Amacı

Eğitimi bir bütün olarak ele aldığımızda toplum içinde yaşayan bütün bireyleri kapsadığını söyleyebiliriz. Bunun için sadece normal gelişim gösteren bireyler değil özel eğitim gerektiren ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerinde eğitimden yararlanması gerektiğini söyleyebiliriz. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin nasıl eğitilmesi, eğitimlerinde nelerin yapılması gerektiği ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerinde karşılaştığı güçlüklerin ve özelliklerinin neler olduğu konusunda eğitiminden sorumlu olan aile ve öğretmenlere çok büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle bu görev ve sorumlulukların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Öğrenme ile İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen ve Aile Görüşleri Açısından Değerlendirilmesidir. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde öğretmenlerin öğrenci özelliklerini biliyor olma durumu nedir?

2. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlama yeterlikleri nedir?
3. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile ilgili öğretmen görüşleri nedir?
4. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerini belirleme ile ilgili öğretmenlerin kullandığı araçlar nedir?
5. Öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili öğretmenlerin kullandığı değerlendirme ölçütü nedir?
6. Öğrencilerin akademik başarısını sağlamaya yönelik öğretmenlerin etkinlik düzenleme yeterlikleri nedir?
7. Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarının akademik başarı düzeyleri konusundaki görüşleri nedir?
8. Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarına verilen ödevlerle ilgili görüşleri nedir?
9. Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarının akademik başarılarıyla ilgili şikayetleri konusundaki görüşleri nedir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimi açısından büyük önem taşıyan kaynaştırma eğitimi giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Kaynaştırma alanında pek çok araştırma yapılmıştır. Kaynaştırma eğitiminin daha etkili ve başarılı olması için neler yapılacağına ilişkin çözüm önerisi getiren çalışmalar ise az sayıdadır. Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesine yönelik yapılan böyle bir araştırmanın alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesidir. Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların:

1. Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin, akademik başarı düzeylerinin
2. Kaynaştırma eğitimi yürütmekte olan öğretmenlerin, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için yapmaları gereken düzenleme ve etkinliklere yol göstereceği,
3. Kaynaştırma eğitimi yürütecek öğretmenlerin hizmetöncesi ve hizmetiçi eğitimlerinde kazanmaları gereken yeterliklere katkı sağlayacağı,
4. Kaynaştırma eğitimi verecek öğretmenlerin belirlenmesi sırasında öğretmenlerde aranacak yeterlikleri belirlemeye katkı sağlayacağı,
5. Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarının akademik başarılarını artırmada yapmaları gereken çalışmaları belirlemede katkıda bulunacağı umulmaktadır.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları:

1. 2008–2009 öğretim yılında Kilis il merkezinde kaynaştırma eğitimine devam eden özel eğitim gerektiren öğrencilerle,
2. 2008–2009 öğretim yılında Kilis ili merkez ilköğretim okullarında kaynaştırma eğitimi yürüten öğretmenlerle,
3. 2008–2009 öğretim yılında Kilis il merkezinde ilköğretim okullarında kaynaştırma eğitimine devam eden çocuğu bulunan ailelerle sınırlıdır.

1.5.Sayıtlılar

Araştırmanın sayıtlıları:

1. Araştırmada kullanılan görüşme formundaki soru sayısı ve niteliğinin araştırmanın amacına uygun olduğu,
2. Araştırmaya katılan katılımcıların görüşme sorularını yanıtlarken samimi ve tarafsız olarak cevapladıkları

1.6.Tanımlar

Özel eğitim gerektiren birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı veya yoğun düzeyde ihtiyaç duyan bireyler (MEB., 2000).

Bireysel farklılık: Bireysel farklılık, insanın değişmez özelliklerinden sadece birini dikkate alarak kişinin bir özelliğiyle diğerinden farklı olduğunu belirtmedir (Özyürek, 2005).

Bireyselleştirilmiş eğitim: Özel eğitim gerektiren birey için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan, bireyin, ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitimlerini içeren eğitimidir (M.E.B., 2000).

Kaynaştırma: Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır (M.E.B., 2000).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. Kaynaştırma Eğitimi

2.1.Tanımı

Özel eğitim gerektiren bireylerin sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan en iyi şekilde desteklenmesini sağlamak amacıyla yapılan eğitsel düzenlemelerden kaynaştırma bugüne kadar farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların bir kısmı aşağıda verilmiştir.

Kaynaştırma özel eğitime muhtaç bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla normal eğitim sınıflarında özel olarak eğitim ve öğrenime devam edilmesidir. Başka bir deyişle kaynaştırma öğrencilerinin sosyal ve psikolojik açıdan daha iyi ilişkiler kurmasını sağlamaktır (Uğurlu, 1993). Bu tanımda özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin akranları birlikte olmasının, onların sosyal ve psikolojik açıdan katkıda bulunacağı üzerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Kaynaştırma, özel gereksinimli bireylerin engel tür ve derecesine ve kullanılacak materyallerin kullanılabilirliğine bağlı olmak suretiyle, kendileri için en az kısıtlayıcı ortamda akranları ile birlikte aynı eğitim ortamlarında eşit eğitim olanakları tanınarak aldığı eğitim şeklinde tanımlanır (Dönmez ve diğ.,1998:25).

1997 yılında yayımlanan 573 sayılı kanun hükmünde kararnamede kaynaştırma “özel eğitime muhtaç bireylerin normal akranlarıyla karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak için ve öğretimin en iyi şekilde olması için hazırlanmış eğitim ortamlarıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2006), kaynaştırma “özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarını kapsamaktadır” olarak tanımlanmaktadır.

Tanımlar incelendiğinde kaynaştırma eğitiminin, özel eğitim gerektiren bireylerin gerek sosyal açıdan gerekse akademik açıdan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanabilmelerini sağlamaya yönelik düzenleme olduğu görülmektedir. Ayrıca tanımların birçoğu kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin akademik açıdan en iyi şekilde yararlanabilmelerini sağlamak için sınıf öğretmenine destek hizmetlerinin verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli bireylerin normal eğitim sınıflarında normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte özel eğitim destek hizmetlerini alması koşuluyla özel gereksinimli bireye verilen eğitim olarak tanımlanabilir. Önceki yıllarda özel eğitim okullarında ve özel eğitim sınıflarında ayrı yatılı ve gündüzlü özel eğitim okullarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin günümüzde daha çok kabul gören kaynaştırma eğitimiyle birlikte kaynaştırma sınıflarında eğitim görmeye başlamıştır. Özel gereksinimli bireylerin özelliklerinden dolayı her birinin engel tür ve derecelerinin farklı olmasından dolayı bu bireylerin eğitimleri, sosyal ve akademik yönden gelişimleri göz önünde bulundurularak birçok yöntem günümüze kadar uygulanmış ve uygulanmaya devam etmektedir. Ancak kaynaştırma konusunda yapılan çalışmalar ve verilen eğitim, araştırmalar, aile ve kaynaştırma eğitimi almamış olan öğretmenlerin bilgilendirilmesi sonucunda tutumların ve kaynaştırma hakkındaki görüş ve düşüncelerin olumlu yönde değiştiğini göstermiştir (Uysal, 1995; Sarı, 2003; Larivve,1981; Feldman ve Ataman, 1985: aktaran Diken, 1998).

Günümüzde de kabul gören ve engelli bireyler açısından daha uygun olduğu düşünülen kaynaştırma 1990'lerden itibaren özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına alınmasıyla birlikte kaynaştırma kullanılmaya başlanmıştır

(Wood, 2002). Günümüzdeki kaynaştırma uygulamaları genle olarak özel gereksinimli bireylerin destek eğitim hizmetleri, öğretmen ya da özel eğitim öğretmeni desteklenerek genel eğitim sınıfında eğitilmesidir (Rodis, Garrod ve Boscardin, 2001).

Yine başka bir tanımda, “Engelli öğrencileri engel dercesine göre ortaya çıkan ihtiyaçları okullarında veya sınıflarında karşılanmak üzere ailesinin de görüşleri alınmak suretiyle normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitilmesidir (Sarı, 2002:5).

Kaynaştırma terimi özel gereksinimli bireylerin genel eğitim sınıflarındaki durumlarını diğer bir ifadeyle bu bireylerin konumlarını belirlemek için kullanılmaktadır. Kaynaştırma eğitimi en üst düzeyde destek kullanımıyla normal bireylerle özel gereksinimli bireylerin bir arada eğitim görmesi olarak tanımlanmaktadır (Doorlag ve Lewis, 2003; Rodis ve diğerleri., 2001; Wood, 2002).

“Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin gerekli özel eğitim destek hizmetleri sağlanarak, tam yada yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı ortam olan genel eğitim sınıflarında eğitime dahil edilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Batu,2000, s.3-4). En az kısıtlayıcı ortamlar tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı özel eğitim sınıfı ve tam zamanlı özel eğitim sınıfı olarak sıralanmaktadır (Kuz, 2001; Ramsey ve diğer., 2002; Bos ve diğer., akt: Ulusoy, 2003). Alanyazında bölgesel, sosyal ve fonksiyonel kaynaştırma şeklinde farklı kaynaştırma uygulamalarının bulunduğu da belirtilmektedir (Sarı, 2003).

2.2.Amacı

Kaynaştırma eğitiminin amacı özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin normal akranlarıyla birlikte eğitim görmesi, en az kısıtlanmış ortamda bireyin özellikleri göz önüne alınarak hazırlanmış eğitim programı çerçevesinde eğitimlerini sağlamaktır. Kaynaştırma eğitiminin özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası ya da onların bir alt kolu olduğu düşünülerek kaynaştırma eğitimi özel eğitim ve genel eğitim

sınıflarında uyarlanarak özel gereksinimli bireyi sosyal ve akademik yönden en iyi şekilde eğitmeyi amaçlar. Bu doğrultuda özel gereksinimli bireye verilecek olan hizmet ya da eğitimi özel gereksinimli bireyin özelliklerine göre düzenlemeyi amaçlar. Eğitim hizmetlerinin bireyin yetersizliğine ve var olan düzeyine göre planlanması bireyin sosyal ve akademik anlamda geliştirmeyi amaçlar. Özel gereksinimli bireyin eğitimi ile ilgili kararlar alınırken özel gereksinimli bireyin eğitiminden sorumlu olan kurumları da eğitimin içine katarak özel gereksinimli birey için en uygun eğitim sürecini başlatmayı ve işbirliği içinde alınan kararlar ve kurumların görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yapmalarını ve eğitimin bu yönde gerçekleşmesini sağlar. Kaynaştırma eğitimine erken başlamak özel gereksinimli birey için büyük önem arz etmektedir. Bireyin bir an önce yetersiz olduğu alanlar belirlenmeli ve bu doğrultuda en az kısıtlanmış ortamda eğitime başlanmalı topluma ve toplumun yapısına, adapte olması, akademik ve sosyal performansının geliştirilmesini amaçlamaktadır. Özel gereksinimli bireyin farklılıklarını göz önünde bulundurarak seviyesine uygun eğitimsel hizmetleri sunmaktır. Dolayısıyla kaynaştırma eğitiminin amacı özel gereksinimli bireyleri normal akranlarıyla doğal ortam ve normal insanlarla destek eğitim hizmeti sunarak özel eğitim alanında yetişmiş personel ve özel eğitim hizmeti sunan kurumlar ile bireyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlamaktadır(MEB, 2006).

2.3.Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma eğitimi her geçen gün daha fazla kabul görmekte özel gereksinimli öğrencilerle normal gelişim gösteren akranlarının birlikte eğitimi özel gereksinimli bireyler için daha faydalı olduğu düşünülse de kaynaştırma eğitiminin uygulanmasında sorunlarla karşılaşmakta ve istedik düzeyde gelişmeler elde edilememektedir. İlgili alan yazılarına bakıldığında bu sorunları;

- Olumsuz öğretmen tutumları
- Uygun personel ve destek servislerinin olmayışı
- Genel ve özel eğitimin farklı algılanışı

- Fiziksel çevrenin yetersizliği

2.4.Olumsuz Öğretmen Tutumları

Kaynaştırmanın en önemli engellerinden birisi olarak karşımıza çıkan olumsuz öğretmen tutumlarıdır. Kaynaştırma hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan ve özel gereksinimli öğrencileri sosyal, akademik ve duygusal yönden yeterince tanımayan öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerin normal akranlarını olumsuz yönde etkileyeceğini eğitim sisteminin engelli öğrencilere sosyal ve akademik anlamda bir şey kazandırmayacağını ifade etmişlerdir (Salend, 2001).

Öğretmenlerin olumsuz tutum sergilemeleri, uygun destek eğitim servisinin olmayışı, sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması, engelli öğrencilerle yaşadıkları olumsuz tutum ve deneylerden, özel gereksinimli öğrencilerin sınıf içerisindeki davranışlarını yönlendirme, engelli öğrencilere yönelik uygun öğretim programı hazırlama ve uygulama konularında yeterli donanıma sahip olmama gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Salend, 2001; Scruggs ve Mastropieri, 1996).

Öğretmenlerin tutumlarına yönelik kapsamlı bir araştırmada (Scruggs ve Mastropieri, 1996), öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitimine olumlu baktıkları, sınıflarında özel gereksinimli öğrenci olmasına isteksiz oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, özel gereksinimli öğrencinin sınıfın düzenine olumsuz yönde etki edeceği ayrıca bu öğrencilerin daha fazla ilgiye gereksinim duyacaklarının ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmadaki bir grup öğretmen görüşlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde yeterli zaman ve eğitim araç ve gereçlerinin destek eğitim hizmetlerinin yeterli olması halinde kaynaştırmanın başarıyla uygulanacağını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin engel türlerinin hafif ve orta düzeyde olmasını tercih etmişleridir.

Olumsuz öğretmen tutumlarının olumlu yönde değişmesini sağlamak amacıyla sınıftaki öğrenci sayılarının ve gerekli eğitim araç gereçlerinin, destek özel eğitim hizmetlerinin, personel ve materyal desteğinin sağlanması gerektiği görülmektedir.

2.5.Uygun Personel ve Destek Servislerinin Olmaması

Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli öğrencinin sadece normal gelişim gösteren akranlarıyla genel eğitim sınıfında eğitim alması olarak tanımlanmamaktadır. Kaynaştırma eğitimiyle birlikte özel eğitim destek eğitim hizmetlerinin kaynaştırma sınıfındaki herkese uygulanması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması içinde özel eğitim destek eğitim hizmetlerinin sağlanması koşuluyla kaynaştırma eğitimi başarıya ulaşacaktır. Bu koşullar sağlanmadığı sürece kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması mümkün değildir. Ancak ülkemizde genel eğitim okullarında özel gereksinimli öğrencinin belirlenmesinde, tanılama ve değerlendirilmesinde gerektiğinde öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanmasında eğitim ve öğretimin uyarlanması, planlanmasında ve uygulanmasında yardım edecek özel eğitim destek hizmetleri bulunmamaktadır. Bu durum ülkemizdeki kaynaştırma eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir (Sucuoğlu, Kargın, 2006).

2.6.Genel ve Özel Eğitimin Farklı Algılanışı

Temelde genel ve özel eğitim arasında, eğitim programının planlanması ve uygulanması arasında büyük farklılıklar olmamasına rağmen genel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerin, mesleki eğitimleri sırasında özel eğitime ilişkin yeterli donanıma ve bilgiye sahip olmadan mezun olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi hem yasal düzeyde hem de uygulama düzeyinde kabul edilmesine rağmen ülkemizde öğretmen yetiştiren programların içeriklerine bakıldığında, özel eğitime ve kaynaştırma eğitimine ilişkin derslerin bulunmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle genel eğitim sınıfı öğretmeni uygulamada sıkıntı yaşamakta sınıfındaki engelli öğrenciye yardımcı olmada güçlükler yaşamaktadır. Yaşanan bu sıkıntıların giderilmesi için sadece hizmet içi eğitim programlarıyla giderilmeye çalışılmaktadır. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yaşanan bu sıkıntıyı aşmak için öğretmenlerin engelli bireylerin eğitimine yönelik kuramsal ve uygulamalı olarak dersler alması gerekmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre genel eğitim sınıflarında görev

yapan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle çok az vakit geçirdikleri ve işbirliği içinde oldukları vakitlerin sınırlı olduğunu belirtmişlerdir (Baker ve Zigmond, 1995; Manset ve Semmel, 1997; Pivik, Mccomas ve laflamme, 2002; Scruggs ve Mastropieri, 1996).

2.7.Fiziksel Çevrenin Yetersizliği

Özel gereksinimli öğrenciler engellerinden dolayı özel olarak düzenlenmiş eğitim ortamlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle kaynaştırma öğrencilerinin engelinden dolayı karşılaştığı güçlükler özelliklerine uygun şekilde düzenlenmemiş eğitim ortamlarının olmasıdır. Dik merdivenler, dar koridorlar, özel gereksinimli öğrencinin durumuna uygun olmayan tuvaletler, ulaşmakta zorluk çekilen kantinler, sesi fazla geçiren duvarlar ve yüksek tavanların fazla yankı yapması sınıftaki yazı tahtalarının yüksekliği gibi nedenler kaynaştırmaya engel oluşturmaktadır (Pivik, Mccomas, Laflamme, 2002 akt: Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Kaynaştırma eğitiminin amaçlarından bir tanesi de özel gereksinimli bireyleri en az kısıtlayıcı ortamda eğitim alması olarak düşünüldüğü için okulun fiziki yapısının da özel gereksinimli öğrenciyi en az şekilde kısıtlayıcı olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

2.8.Kaynaştırma Eğitiminde Kullanılan Programlar

Eğitim sürecinin temel amacı, çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel açıdan gelişimlerini desteklemeye yöneliktir. Bu amacı gerçekleştirmek için de tüm eğitim kurumlarında eğitime devam eden çocukların özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim programları kullanılmaktadır. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin 23. maddesinde kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklar için de devam ettiği okulun kullandığı programın kullanılması gerektiği belirtilmektedir. İlköğretim okullarında derslere yönelik olarak hazırlanmış olan Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi,

Müzik gibi öğretim programları kullanılmaktadır. İlköğretim birinci sınıftan itibaren okuma yazma, temel matematik becerisi kazanma gibi akademik beceriler önemli bir yere sahiptir.

Yetersizliği olan öğrenciler genel eğitim için hazırlanmış olan bu programları takip etme ve başarılı olmada çeşitli engellerle karşılaşmaktadırlar. Bu engeller yetersizliği olan çocuğun sahip olduğu özellikler yanında program, öğretim süreci ve değerlendirme uygulamalarından da kaynaklandığı belirtilmektedir. Bu nedenle yetersizliği olan çocuklar için eğitimin bireyselleştirilmesi gereği vurgulanmaktadır. Eğitim faaliyetleri yetersizliği olan çocuğun özelliklerine göre düzenlenip yürütüldüğünde anlamlı ve başarılı olacaktır. Bu nedenle yapılan yasal düzenlemelerde kaynaştırma eğitime devam eden çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve uygulanması gerektiği vurgulanmıştır (Akçamete ve Kargın, 1991; Özyürek, 2005; Varol, 1992; Fiscus ve Mandell, 1997).

2.9.Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Atay (1995) tarafından ilkokul öğretmenlerinin kaynaştırma programlarına karşı tutumlarını ve bu tutumlarla ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada entegrasyona karşı tutum ölçeği ve anket formu kullanılmıştır. Araştırmaya 1992-1993 öğretim yılında Ankara il merkezinde özel eğitime ihtiyacı olan çocukların devam ettiği ilkokullarda görev yapan 96 öğretmen katılmıştır. Veri toplama araçları sonucu elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğretmenlerin yeterince hizmetiçi eğitim alamadıkları, Milli Eğitim Bakanlığı ile yeterince iletişim kuramadıkları, öğretmenlerin ek kaynak ve materyal gerektirmeyen çocukların kaynaştırma eğitimi almalarına yönelik olumlu yaklaşıtları, ek materyal veya kaynak gerektiren çocukların kaynaştırma eğitimine devam etmelerine karşı olumsuz yaklaşıtları, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine karşı olumlu yaklaşıtlarında istekli olmalarının, sınıflarında kaynaştırma eğitimi yürütüyor olmalarının, özel eğitim hizmetleri ile ilgili nereden yardım alabileceklerini bilmelerinin ve öğretmenlerin kendi yeteneklerini yeterli görmelerinin etkili olduğu gözlenmiştir.

Kavanoz (1999), özel eğitim sınıfı ve kaynaştırma eğitimine devam eden zihin engelli çocukların uyumsal davranışlarını karşılaştırmak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmada AAMD Uyumsal Davranış Skalası kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda bağımsız faaliyet gösterebilme, ekonomik faaliyet alanları, saygı ve zaman alanları, ev faaliyetleri alanı, kendi kendini yönetme alanı ve sorumluluk ile toplumsallaşma alanlarında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin uyumsal davranış açısından daha etkin oldukları, fiziksel gelişim alanları ile ilgili mesleki faaliyet alanlarında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerle, özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tıraş (2000), ayrıştırma ve kaynaştırma eğitimine devam eden eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin temel akademik becerileri ile okula uyumları arasındaki farkı incelemek amacıyla yaptığı araştırmada Uyumsal Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma özel eğitim okuluna devam eden 9-12 yaş grubunda bulunan 25 eğitilebilir çocukla yürütülmüştür. Elde edilen veriler, ayrıştırma eğitimine devam eden öğrencilerin eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilerin girişkenlik, istikrarlılık, sorumluluk, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, grup faaliyetlerine katılma ve bencilik davranışları ortalamasının kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerden yüksek olduğu, işbirliği, başkaları ile etkileşim, saldırganlık davranışları açısından anlamlı fark olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca ayrıştırma eğitimine devam eden eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ifade, anlama, saygı ve zaman becerileri puan ortalamalarının kaynaştırma eğitimine devam eden eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Temir (2002) tarafından çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin sorunları ve beklentileri ile ilgili 110 aile ilgili yapılan araştırmada tarama modeli kullanılmış ve veri toplamada ailelerin sosyo demografik özellikleri, engelli çocukların aileleri, öğretmenleri ve arkadaşları ile ilgili ilişkilerini belirlemeye yönelik sorudan oluşan mülakat formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, ailelerin en

çok beklentilerinin toplumun engelliler konusunda bilgilendirilmesi olduğu, bunun yanında okulda görev yapan öğretmenlerin engelli çocuklar konusunda hizmet içi eğitim almalarının gerektiği, engelli çocuğa sahip ailelerin diğer çocukların aileleri ile birlikte toplantı yapılması gerektiği, kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin desteklenmesi gerektiği, çocukların okula karşı motive edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

Özbaba (2000) tarafından okulöncesi dönemde özürlü çocukların normal yaşlıları ile birlikte eğitim aldıkları kaynaştırma programlarına karşı özürlü çocuğa sahip olan ve olmayan anne babalarla kurumda görev yapan eğitimcilerin tutumlarının, çeşitli değişkenler açısından ilişkisinin belirlenmesine dönük bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda ailelerin özürlü çocuğa sahip olmasının okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitimine tutumu etkileyebileceği, öğretmenlerin özel eğitim konusunda bilgi sahibi olmalarının kaynaştırma eğitime karşı tutumlarını etkilemediği, özürlü çocuğa sahip olmayan ailelerin okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının olumsuz olduğu, ancak uzun süre çocuğu kaynaştırma eğitimi alan çocuğun bulunduğu sınıfa devam eden ailelerin tutumlarının olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir. Özürlü çocuğa sahip ailelerin işitme ve konuşma özürlü çocukların kaynaştırma eğitime karşı tutumlarının olumlu olduğu, ancak ortopedik, zihinsel ve görme özürlü çocukların kaynaştırma eğitime karşı tutumlarının olumsuz olduğu gözlenmiştir. Öğretmenlerin, öğretimin hızı ve verimini olumsuz etkilemeyecek ve ek kaynak ve materyal gerektirmeyen özürlü çocukların kaynaştırma eğitimine karşı olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Çolak (2007), kaynaştırma programı uygulanan üçüncü sınıf düzeyindeki bir sınıftaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmalarının incelenmesi ile ilgili, zihinsel öğrenme yetersizliği tanısı konmuş bir öğrenci, altı normal gelişim gösteren öğrenci, sınıf öğretmeni, okul rehber öğretmeni, çocukların aileleri, araştırmacı, tez danışmanları ve iki uzmanın katılımıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma iki basamak halinde yürütülmüştür. Birinci basamakta, saha notları, görüşmeler, sınıftaki gerçek etkileşimlerin video kayıtları, öğrencilerin

ürünleri yoluyla genel durumlar, sosyal beceriler ve sınıf iklimi betimlenmiştir. Toplanan bu bilgiler sonrasında sosyal beceri eğitim programı uygulanmıştır. İkinci basamakta ise bu programa göre çeşitli etkinlik planları hazırlanmış ve belirlenen derslerde öğretmen ve araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ders planları, görüşmeler, öğrencilerin ürünlerinden oluşan veriler döngüsel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonrasında elde edilen bulgular, öğretmenin, okul rehber öğretmenin ve ailelerin uygulanan program hakkında olumlu görüşleri olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin akademik becerilerinde, mesleki öz güveninde ve sınıftaki sosyal becerileri ve etkileşimleri gerçekleştirmede ilerlemeler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yüksek akademik becerileri olmasına rağmen arkadaşlarına engel olan öğrencilerin de bu istenmeyen davranışların üstesinden geldikleri açıklanmıştır. Aileler de çocuklarının sosyal ve akademik becerilerinin arttığını belirtmişlerdir.

Kaya (2005), anasınıfı öğretmenlerinin kaynaştırma (entegrasyon) eğitimi uygulamalarında yeterlilik düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik yapmış olduğu çalışmada araştırmaya katılan anasınıfı öğretmenlerinin lisans eğitiminde aldıkları özel eğitim dersi sayesinde öğrencilerinin engelleri hakkında bilgiye sahip oldukları ancak, lisans eğitiminde özel eğitim dersini almamış yada iyi alamayan öğretmenlerin öğrencilerin gelişim düzeyleri ve öğrencilerin eğitiminde uygulanacak yöntem ve teknikleri yeterli düzeyde bilmedikleri ve kaynaştırma eğitiminde kendilerini yeterli görmediklerini kaynaştırma öğrencilerinin akademik, sosyal duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamada yeterli görmedikleri öğrencilerin birincil ihtiyaçlarının özbakım becerilerini kendilerinin yapması gerektiğini düşünmekte sınıf içi etkinliklerin çoğunluğunu özbakıma yönelik etkinliklerden oluşturmakta kaynaştırma öğrencisinin akademik, sosyal, duygusal ve fiziksel yönden normal gelişim gösteren akranlarından farklı olduğunu bilmekte ve bu gelişim alanlarına yönelik destekleyici etkinliklere yer vermekte öğretmenler kaynaştırma öğrencisiyle iletişim kurmakta ve farklı iletişim yöntem ve tekniği uygulamaktadırlar. Anasınıfı öğretmenlerinin sınıfların araç ve gerekli materyallerle donanımlı olmadığını ve sınıf ortamının çocukların ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmediğini ve öğretmenlerin çocuğun seviyesi ve engel türüne göre araç

seçimini dikkate aldıklarını belirtmişleridir. Anasınıfı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim semineri almaya gönüllü olduklarını ancak verilen seminerlerden yeterince yararlanamadıklarını kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi edinme yollarını kitap okuyarak ve meslektaşlarıyla tartışarak bilgi alışverişi yaparak elde ettiklerini söylemişlerdir.

Şahbaz (1997), öğretmenlerin özürü çocukların kaynaştırılması konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının değişmesindeki etkililiğine yönelik yapmış olduğu araştırmasında uygulamaya katılan denek gruplarına uygulanan öntest ve sontest sonuçlarına göre araştırma grupları arasında kaynaştırmaya yönelik tutumlar açısından herhangi bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda bağımlı değişken açısından farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin deneysel uygulama öncesinde tutumlarının farklılaşmadığını söyleyebiliriz. Uygulamaya katılan denek gruplarının sontest sonuçlarına göre uygulama sonucunda deney ve kontrol grupları arasındaki farklılığı bulmak için ANOVA uygulanmış ve gruplar arasında bağımlı değişken açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmış ve farklılık bulunamamıştır. Bu bulgular ışığında daha uzun süreli çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008), sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan öğretmenlerin tükenmişlik durumlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanan çalışmasının sonucunda sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ve bulunmayan öğretmenlerin tükenmişlik durumları istatistiksel açıdan anlamlı sonuç vermiştir. Diğer bir ifadeyle sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleriyle bulunmayan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını belirtmiştir. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin olmayan öğretmenlere göre insani ilişkilerinin daha bozulduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmayan öğretmenler bulunan öğretmenlere göre öğrencilerinin sınıf içi ilişkilerinde daha başarılı oldukları bulunmuştur. Kaynaştırma eğitimi alan öğretmenlerin almayan öğretmenlere göre olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Özel eğitim almayan öğretmenlerin alan öğretmenlerden farklı olarak

sınıfındaki engelli öğrencinin sınıf düzeni ve disiplinini bozduğunu, akranlarına faydası olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkoğlu (2007), ilköğretim okulu öğretmenleriyle gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmalarının öncesi ve sonrasında, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini incelemeye yönelik yapmış olduğu araştırmasında araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan kaynaştırma eğitime yönelik bilgilendirme çalışmalarının araştırmaya katılan öğretmenlerin düşüncelerini olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bilgilendirme çalışmalarının öncesinde kaynaştırmaya karşı olumsuz tutum sergileyen öğretmenlerinde olumlu tutum sergiledikleri ve kaynaştırma eğitiminin yararlı olduğunu düşündükleri belirtilmiştir.

Vural (2008), Erzurum ili merkez ilköğretim okullarında görevli 8 tane kaynaştırma sınıfı öğretmeniyle kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yapmış olduğu araştırmasında kaynaştırma öğretmenlerinin sıra düzenlemelerine dikkat ettikleri ancak diğer fiziksel ortam düzenlemelerine yer vermedikleri amaçları uyarlamada basitleştirmeler yapma, temel amaçları alma ve ek amaçlar belirleme çalışmalarını yapmışlar ancak bu yaptıklarına ilişkin bir planlama olmadığı belirlenmiştir. Kaynaştırma öğretmenlerinin materyal seçiminde uyarlama yapmadıkları, kullandıkları yöntemlerin soru cevap, dramatizasyon ve demonstrasyon yoğunlaştığı görülmektedir. Yöntemlerde yapılan uyarlamaların daha çok kaynaştırma öğrencisine yönelik etkinlik ve çalışmaları ve soru cevap yöntemi üzerinde olduğu tespit edilmiştir. İçeriğin hazırlanmasında ve sunumunda uyarlama yapmayı bilmelerine rağmen bunu zamanında yapmadıkları, yine ölçme ve değerlendirme yaparken sözlü sınav ve gözleme daha çok yer verdikleri gözlenmiştir. Öğretimin uyarlanmasına ilişkin ise uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, zamanın azlığı sınıf mevcutlarının fazlalılığından yakınmışlardır. Öğretmenlerin yeterli destek eğitim hizmeti alamadıkları ve bu konuyla ilgili öğretmenlerin okul idarecileri ve ailelerin yeterli bilgiye sahip olamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonunda kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamalara ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir.

Tokta (2008), ilköğretim okullarında görev yapan ve sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerine Ses Temelli Yöntemle okuma yazma öğretiminin etkililiği üzerine yapmış olduğu araştırmada araştırmaya katılan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğu Ses Temelli Yöntemin zihinsel engelli bireylerin okuma yazmayı öğrenmelerinde etkili olduğunu ve okumaya geçmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Ses Temelli yöntemle okumaya geçme süresinin azaldığı, ezberi ortadan kaldırdığı, kelime ve cümle okurken yaratıcılığı geliştirdiği, görsellerden yaralanmanın öğrenme hızını yükselttiğini belirtmişlerdir. Ancak bu yöntemle okuma hızlarının düşük olduğunu, kapalı hecelerle başlayan sözcükleri okumada zorlandıklarını, okuduklarını anlamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin Ses Temelli Yöntemle yazı öğrenmeye ilişkin büyük çoğunluğunun olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerin bitişik eğik yazı yazmada zorlandıkları yazım ve imla kurallarına uymadıkları, yavaş yazdıkları öğretmenlerin bitişik eğik yazıyı bilmediklerini ve kaynaştırma öğrencilerinin yazamadıkları için kendilerine olan güvenlerini kaybettiklerini ve motivasyonlarının düştüğünü, bitişik eğik yazı olmadan Ses Temelli Yöntemle okuma yazmayı daha kolay öğreneceklerini ifade etmişlerdir.

Turhan (2007). Kaynaştırma uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşlerine yönelik yaptığı araştırmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına olumlu bakmadıkları ve kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflarda bilgi ve becerileri tam olarak edinemeyeceklerini düşündükleri belirtilmiştir. Bunun yanında normal gelişim gösteren çocuklar kaynaştırma öğrencilerinin dersin akışını bozduğunu, dikkatlerini dağıttıklarını ve sınıfın başarı düzeyini düşürdüklerini, bunları dikkat çekmek yada engelinden kaynaklanan davranış bozukluğu nedeniyle sergilediklerini bunların çözümüne yönelik olarak aynı sınıfta eğitim görmek istemediklerini belirtmişlerdir.

2.10.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Lindsay (2007), Kaynaştırma veya bütünleştirme eğitiminin eğitsel psikolojisi ve etkileri üzerine yapmış olduğu araştırmada bütünleştirme ve kaynaştırma eğitimini iki temele dayandırmıştır. Bu çalışma bütünleştirme eğitiminin daha etkili olduğuna odaklanmaktadır. Bu araştırma bütünleştirmenin olumlu sonuçları olduğunu kesin bir şekilde ispatlamamıştır çünkü uygun çalışmalarda kanıt eksikliği vardır, mevcut kanıtların ise dengeyi olumlu sonuçlar lehine çevirmekte olduğunu belirtmiştir. Yasanın çocuk haklarıyla ilgili endişelerce yönlendirildiği ve tartışıldığı, şu anda önemli olan mesele özel eğitime ihtiyacı olan ve engelli çocuklar için en uygun eğitimi destekleyen idareciler ve yöneticilerin yapmış oldukları kanıt temelli yaklaşımların daha kapsamlı araştırılmasını belirtmiştir.

Nancy ve diğ, (1983) yapmış oldukları hafif düzeydeki engelli öğrencileri kaynaştırmanın akademik ve sosyal sonuçları adlı araştırmalarında hafif düzeydeki engelli öğrencilerin tam zamanlı özel eğitim sınıflarında, yarı zamanlı ve kaynaklarla desteklenmiş düzenli sınıflara ve tam zamanlı düzenli sınıflara yerleştirilmesini konu alan bir araştırmadır. Aynı zamanda başarıyı artırmak, sosyal ve duygusal uyumu ve akademik açıdan engelli öğrencilerin engelsiz sınıf arkadaşları tarafından sosyal anlamda kabul edilmesini sağlamak için tasarlanan programların sonuçlarını ele alan bir araştırmadır. Akademik engelli öğrencilerin yerleştirilmelerini ele alan metodolojik açıdan yeterli çalışmalar, tam zamanlı özel eğitimin önemli sonuçlar üzerindeki bazı faydalarını göstermiştir. Bu araştırma, bireyselleştirilmiş eğitimle ya da akademik engelli öğrencilerin duygusal uyumu, davranışları, benlik saygıları ve başarıları için iyi hazırlanmış kaynaklarla desteklenen düzenli sınıflara yerleşimlerini önermektedir. Deneysel çalışmalar göstermiştir ki; birlikte öğrenme ve bireysel eğitim programları benlik algısını, kaynaştırılmış akademik engelli öğrencilerin davranışlarını ve engelli olmayan sınıf arkadaşları tarafından kabullerini geliştirdiğini göstermiştir.

Scruggs ve diğ, (1992), etkili kaynaştırma stratejilerinin hafif düzeydeki engelli öğrencileri başarılı kıldığını belirtmişlerdir. Yapılan deneysel araştırmalarda

etkili kaynaştırma stratejilerinin hafif derecedeki öğrencilerin özelliklerinin ortaya koymuş olduğu dikkat eksikliği, hafıza ve zeka seviyelerini, dil ve sosyal, duygusal davranışlarını, isteklendirme ve temel öz bakım becerilerini, örgütsel ders çalışma becerilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Genel kaynaştırmanın tartışılan özelliği bireysel farklılıkları onların kişilik özelliklerini hesaba katmayan direk olarak kullanma eğitim imkânlarını daha fazla kullanmadığını belirtmişlerdir. Etkili kaynaştırma stratejileri içinde etkili öğretim modelleri ayrıntılı olarak örneklerle tanımlamışlardır. Bu makalede düzenli sınıflarda eğitilen hafif derecede engelli öğrenciler, öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler, duygusal ve davranışsal bozukluğu olan öğrenciler, hafif derece zihin engelli çocukları kapsayan etkili öğretim yöntemlerini tanıtmışlardır. Bu öğrencilerle kaynaştırmayla ilgili uygulamanın aksine kategorilerini belirtmek kişilik özelliklerini ortaya koymanın daha iyi olacağını belirtmişlerdir. Kaynaştırma stratejileri çok faydalı olmasına rağmen buna rağmen kaynaştırma eğitimi ile ilgili kesin yaklaşımların olmasına karşıyız. Öğrencilerin özelliklerinden dolayı dikkatlerinin geliştirilmesi için öğretmenlerin etkili eğitim modelleri ile ortamları düzenleyerek materyalleri sırasına uygun kullanarak müfredat ve kaynaklara başvurmaları gerektiğini vurgulanmıştır. Yaptıkları araştırma ve öğretmenlerin tecrübelerine dayanarak kaynaştırma ortamlarının öğrencilerin başarılı olması için sekiz tane genel alanın kullanılmasını önermişlerdir.

Morce (1996), Özel eğitim, yüzyılı aşkın bir süredir eğitim sistemimizin bir parçasıdır. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akademik ihtiyaçlarının karşılanmasının garantisi için düzenli eğitimin bu alt kolunun gerekliliği vurgulanmıştır. Bu durumda, özel eğitime muhtaç olanların ihtiyaçları ayrıştırılmış düzenlemelerle mi karşılanmalı ya da bu farklı öğrenciler düzenli eğitim öğrencileriyle kaynaştırılarak eğitimlerini alabilirler mi sorusu ortaya çıkmıştır. Birçok araştırmacı ve eğitimci özel eğitim öğrencilerinin hem akademik hem de duygusal olarak düzenli sınıflara kaynaştırılmasının onlar açısından faydalı olacağını belirtmişlerdir.

En az kısıtlayıcı ortam eğitimin bütün alternatiflerini teşkil edeceğini belirtmişlerdir. Bazı özel eğitim öğrencileri sınıf içi destekle düzenli sınıflara

yerleştirilebilir, bazıları kaynak odada yarı zamanlı eğitim alabilirler, hatta IQ su düşük öğrenciler bile tenefüs yemek sanat gibi sosyal seviyelerde kaynaştırılması vurgulanmıştır. Düzenli eğitim görenlerden ayrı tutulmuş olan öğrencilerin düzenli eğitim gören öğrencilerin içerisindekilerden daha düşük benlik algısına sahip olduklarına dair genel bir kabul olduğunu belirtmişleridir. Birçok araştırma öğrencinin kendisini algılaması ile (benlik saygısı) akademik başarısı arasında bir ilişki olduğunu da göstermiştir.

Kaynaştırma benlik algısı ve okuma becerisi arasındaki ilişki konusunda sınırlı bilgi vardır. Sonuç olarak, takip eden sorular ortaya çıkmıştır:

1. Ayrıştırılmış sınıflara yerleştirilenlere kıyasla düzenli eğitim sınıflarına yerleştirilmiş öğrencilerin genel benlik algısı üzerinde kaynaştırmanın olumlu etkisi olacak mı?
2. Ayrıştırılmış sınıflara yerleştirilenlere kıyasla düzenli eğitim sınıflarına yerleştirilmiş öğrencilerin akademik benlik algısı üzerinde kaynaştırmanın olumlu etkisi olacak mı?
3. Ayrıştırılmış sınıflara yerleştirilenlere kıyasla düzenli eğitim sınıflarına yerleştirilmiş öğrencilerin okuma becerileri üzerinde kaynaştırmanın olumlu etkisi olacak mı?

Sonuç olarak çalışmalar göstermiştir ki kaynaştırmanın genel benlik algısını arttırdığını asosyalliği azalttığını göstermiştir. Kaynaştırmanın akademik benlik algısını arttırdığı ve öntest ve sontest sonuçlarına göre akademik başarılarının arttığı gözlemlenmiştir. Kaynaştırma sınıfındaki öğrencilerle ayrıştırılmış sınıflardaki öğrencilerin okumaları arasında farklılık olduğu ancak bu farkın ayrıştırılmış sınıflardaki öğrencilere fazla zaman ayırarak kapatılacağı belirlenmiştir.

Esipn ve diğ (1998) , Bu çalışmada kaynaştırma ve bütünleştirme ortamlarındaki öğrenciler için hazırlanmış bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) karşılaştırılmıştır. Katılımcılar 108 tane hafif derecedeki zihin engelli öğrencilerden oluşmaktadır. (50 kaynaştırma öğrencisi ve 58 bütünleştirme öğrencisi). 1.-6. sınıflarda öğrenim gören katılımcıların beplerinde okuma ile ilgili destek aldıkları, kaynaştırma ortamlarındaki öğrencilerin beplerinde hizmetlerle ilgili daha fazla sayıda madde bulunduğu, daha fazla amacın sıralandığı ve öğrencilerle

ilgili bilgi kaynaklarını bütünleştirme ortamlarındaki öğrencilerinden daha fazla kullandıkları görülmüştür. Dahası; kaynaştırma öğrencilerinin beceri düzeyi ile Bep'lerinde yer alan amaçların birbirlerine daha çok uygun olduğu görülmüştür. Engel kategorilerine göre Bep'lerde görülen farklılıklar bütünleştirme uygulamalarında olduğundan daha fazladır. Son olarak; BEP hizmet yoğunluğu ve her gün okumaya ayrılan zaman arasındaki ilişki bütünleştirme ortamlarında kaynaştırma ortamlarında olduğundan daha fazladır. Son olarak; bulgular öğretmenlerin özel eğitim politikasının bir gereği olarak hizmet dağılımının bütünleştirme modeli ile gerçekleştirilmesi ile bir zorunluluk haline gelen BEP'leri planlama yeterliliğine sahip olma olasılığının düşük olduğu tartışmalarını desteklemektedir.

Meyen, E. L., Vergason, G. A. & Whelan, R. J. (1996) 1980'lerden itibaren özel gereksinimli bireylerin genel eğitim sınıflarında eğitimlerinin karşılanması gerektiği görüşü birlikte öğretim yaklaşımının önemi ve özel gereksinimli bireyler için faydalarından bahsedilmiştir. Sonuç olarak iki ya da daha fazla uzmanın aynı eğitim ortamında farklı farklı özelliklere sahip öğrencilere öğretim vermesi olan birlikte öğretim, belli bir sistem dahilinde planlanarak uygulamaya geçilmeli, birlikte öğretimi uygulamak için okul ortamı ve öğretmenler gerekli olan özelliklere sahip duruma getirilmelidir.

2.11.Akademik öğrenme

İnsan davranışlarında ve bireyin hayatında kalıcı izli değişiklikler bırakan yaşantı ürünü olarak tanımlanan öğrenmenin hızı çocukluk döneminde oldukça fazladır. Çocuklar çevrelerinde bulunan, ilgilerini çeken her şeyi merak ederler ve öğrenmek isterler. Bu durumda çocuklar kendilerine öğretilen şeyleri genellikle öğrenirler (Oelwein, 1995 akt: Sucuoğlu, B., Özokçu, O.2005). Bütün bu öğrendiklerinin yanında onlar için önemli olan ve hayatlarında işlerine yarayabilecek becerileri öğrenmeleri ve öğretilmesidir. Öğretilen her beceri çocukların özelliklerine ve kullanımına göre değişir. Her beceri her birey için aynı şekilde önem arz etmeyebilir.

Bazı çocuklar sadece temel becerileri öğrenirken ve bu beceriler sayesinde hayatları anlam kazanırken yani gereksinimlerini bu öğrenmiş olduğu temel beceriler sayesinde karşılarken, bazı çocuklar daha ileri düzeyde işlevsel beceri gerektiren becerilere gereksinim duymaktadırlar. Her çocuğun öğrenmesi gereken becerilerin bir kısmını işlevsel akademik beceriler oluşturmaktadır. İşlevsel akademik beceriler her bir bireyin özelliği göz önüne alınarak farklı düzeylerde ve uyarlanmış biçimde ele alınan beceriler olup yaşamsal etkinliklerini yerine getirirken hayatı boyunca kullanabileceği beceriler olmalıdır (Browder ve Snell, 2000 akt: Sucuoğlu, B., Özokçu, O.2005).

Bir öğrenci için gerekli olan işlevsel akademik beceriler öncelikle çocuğun birinci dereceden ihtiyaçlarını gerektiren becerilerinin yanında gelecekteki gereksinimleri ve temel aritmetik, okuma yazma, zaman, para ve sayı sayma gibi beceriler göz önüne alınarak bu becerilerin öncelik sırası belirlenebilir. Öğretilmesine karar verilen becerilerin öğretilmesi için de öğrencinin var olan performans düzeyi, yaşadığı sosyal çevre ve çocuğun günlük ihtiyaçlarının bilinmesi önemlidir. Öğretilen akademik becerilerin öğrencilerin yaşamını bağımsız, kısmi olarak bağımsız veya yoğunlaştırılmış yardımla hayatlarını sürdürmelerini sağlayabilir. Özel eğitime ihtiyacı olan ve kaynaştırma ortamlarında eğitim alan bireylerin akademik olarak başarılı olmaları için özel gereksinimli çocuklar kaynaştırma ortamına yerleştirildikleri zaman hem kendi özellikleri hem de fiziksel çevrenin yetersizliğinden dolayı engelli olmayan akranlarına göre daha çok akademik başarısızlıkla karşılaşabilirler. Mesela işitme ve görme engelli öğrenciler için ortam ve kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri, araç gereç ve öğretimin uyarlanması gibi değişikliklerin yapılmaması engelli çocukların başarısızlıklarını artırmaktadır. Zihinsel engelli öğrenciler akranlarından daha yavaş ve öğrenmede zorluk yaşadıkları için özellikle akademik derslerde başarısız olmaktadır (Sucuoğlu, 2006).

Akademik açıdan başarılı olan öğrencilerin düzenli genel eğitim sınıflarında engelli olmayan akranları ile bir arada eğitim görmesi eğitim düzenli bir şekilde özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde geliştirildiği takdirde kaynaştırmanın en az kısıtlayıcı ortamın eğitimin bütün alternatiflerini yerine getireceği düşünülerek özel gereksinimli öğrencilerin akademik olarak başarılarının artacağı düşünülmektedir (Morce,1996).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ile bu aracın geliştirilmesi süreci ve verilerin analizi ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Yöntem

Araştırma, kaynaştırma eğitimine devam eden özel eğitim gerektiren çocukların akademik başarılarında karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri çerçevesinde belirlemeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Özel eğitim gerektiren çocukların akademik başarıları üzerinde etkili olan faktörlerin öğretmen ve aile görüşlerine göre belirlemek için ise nitel araştırma yöntemlerinden ‘Yarı yapılandırılmış Görüşme Tekniği’ kullanılmıştır.

Nitel araştırmada temel amaç, örnekleme daha derinlemesine incelemektir. Bu nedenle görüşülen kişi sayısının az olması nitel araştırmanın bir özelliğidir. Nitel araştırmaların daha derinlemesine çalışma gerektirmesi, maliyetin yüksek olması, çok zaman alması ve bireylerle görüşmede yaşanan sıkıntılar nedeniyle belirli sayıda öğretmen ve ailelerle görüşülmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden ‘görüşme’ yöntemi içerisinde ‘yarı yapılandırılmış görüşme tekniği’ seçilmiş ve bu teknikten yararlanılarak elde edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan yöntem görüşmedir. Bunun nedeni sosyal olayların değişkenliğini anlamaya yönelik olmasıdır. Görüşme yöntemi bireyin tutum ve deneyimlerine şikâyet ve görüşlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi edinmede oldukça etkili bir yöntemdir. Bu yöntem araştırılan konunun alanda çalışan bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapı ve sosyal süreçleri ortaya koymaya olanak vermesi açılarından avantaj sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.2.Evren Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Kilis il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında özel eğitim gerektiren çocuklara kaynaştırma eğitimi veren 1.2.3.4. ve 5.sınıflarında görev yapan öğretmen ve bu çocukların aileleri oluşturmaktadır. Kilis il merkezinde 45 okulda 174 öğrenci ile kaynaştırma eğitimi yürütülmektedir. Araştırmanın örneklemini ise yapılan görüşme sonucu istekli olan 30 kaynaştırma eğitimi veren öğretmen ve çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden 22 aileden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan kişilerle ilgili bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler

Sınıf	Kadın	Erkek	TOPLAM
1. Sınıf	5	3	8
2. Sınıf	3	4	7
3. Sınıf	2	2	4
4. Sınıf	1	3	4
5. Sınıf	3	4	7
TOPLAM	14	16	30

Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 14’ü kadın, 16’si erkektir. Bu öğretmenlerin 8’i 1. sınıf, 7’ 2. sınıf, 4’ü 3.sınıf 4’ü 4.sınıf, 7’si 5. sınıfta görev yapmaktadırlar.

Tablo 2
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Hizmet Süreleri

0-1 yıl arası kaynaştırma eğitim verenler	22
2-3 yıl arası kaynaştırma eğitim verenler	4
4-6yıl arası kaynaştırma eğitim verenler	4
7-10yıl arası kaynaştırma eğitim verenler	0

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 22'si 0-1 yıl, 4'ü 2-3 yıl, 4'ü 4-6 yıl kaynaştırma eğitimi verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 3
Araştırmaya Katılan Ailelere Ait Bilgiler

Eğitim durumu	Toplam
İlköğretim	16
Lise	1
Lisans	1
Okuma yazma bilmeyen	4

Araştırmaya katılan ailelerin 16'sı ilköğretim, 4'ü herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmadıklarını, 1'i lise, 1'de lisans mezunu olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya 15 anne 7 baba katılmıştır.

Evrenin belirlenmesi sürecinde Kilis Milli Eğitim Müdürlüğünden il merkezinde kaynaştırma eğitimi veren okul ve sınıflar belirlenmiştir. Belirlenen okullarda sınıfta kaynaştırma eğitimi verilen öğretmenler belirlenmiş ve görüşme yapılmıştır. Görüşme sırasında araştırmanın amacı ve kullanılacak yöntem konusunda bilgi verilmiştir. Daha sonra çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden aileler belirlenmiş ve ailelerle görüşme yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler sonucunda araştırmaya katılmak isteyen aileler ve öğretmenler belirlenmiştir.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formundaki soruların hazırlanması sürecinde, önce araştırmanın amacı belirlenmiş ve amaca uygun literatür taraması yapılmıştır. Yapılan bu tarama sonucunda araştırmanın amacına uygun sorular oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular sınıfında kaynaştırma eğitim veren 5 öğretmen ve çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden 5 aileye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen sonuçlar ve sorular konusunda alanda uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Yapılan değerlendirme ve uzman görüşleri çerçevesinde görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin toplanması

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde görüşmeye katılan öğretmen ve ailelerden randevu alınmış ve belirlenen randevu gün ve saatte görüşme yapılmıştır. Verilerin toplanma sürecinde görüşme sırasında cevapların ses kaydedici cihaza kayıt edileceği görüşmeye katılan kişilere önceden bildirilmiş ve kayıt edilmiştir.

3.5. Verilerin analizi

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde birbirine benzeyen kavramlar ve temalar bir araya getirilip; cümle analizi yapılarak kodlanmıştır. Kodlanan bilgiler daha sonra içeriğe uygun olarak düzenlenerek bulgular kısmında kullanılmıştır.

Araştırmanın alt amaçları temel alınarak görüşme verileri düzenlenmiştir. Kodlama, görüşme verilerinden elde edilen verilerin özetler halinde belirli kavramlarla ifade edilmesidir. Kodlama araştırmanın amaçları göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Kodlama ağırlıklı olarak elde edilen verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama türündedir. Kodlara göre benzer veriler belirlenmiştir. Veriler bulgular kısmında yüzde olarak açıklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmada kullanılan görüşme formu sonucu elde edilen bilgilerin analizi ve sonuçları yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçları ve ailelerle yapılan görüşme sonuçları olmak üzere iki grupta ele alınmıştır.

4.1.Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Sonuçları

4.1.1. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Özellikleri ile İlgili Sorunları

Görüşmeye katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitimine devam eden çocukların genel özellikleri hakkında kısmi bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Görüşme sırasında öğretmenler öğrencilerin % 50'nin bilişsel alan ile ilgili, %35'sinin iletişim alanı ile ilgili, %5'nin duygusallık ve özgüven ile ilgili, %10,'nin fiziksel alan ile ilgili sorunları bulunduğunu belirtmişlerdir. Alanyazında yetersizliği olan çocukların her birinin özür tür ve derecesine göre farklı özellikler gösterdiği belirtilmektedir. Bu özellikler çocukların eğitim-öğretim çalışmaları üzerinde de etkili olabilmektedirler. Bu sonuç öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine devam eden özel eğitim gerektiren çocukların yetersizlik alanı ve özellikleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

“Anlama kapasitelerinin zayıflığı ve kapasiteleri o sınıfa uygun olmadığı fakat kaynaştırma diye alınıp eğitime devam ediyor. Kendileri de gerçekten rahat durmuyorlar. Davranış olarak sınıfa ayak uyduruyorlar fakat bilgi olarak sınıfa ayak uyduramıyorlar; fakat biz bunu kaynaştırma diye kendi programımıza göre buları eğitiyoruz”. (öğretmen 9).

4.1.2. Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimindeki Deneyimlerine İlişkin Görüşleri

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin % 74'ü 0-1 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini, %13'ü 2-3 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini ve bu süre içinde kaynaştırma öğrencilerinin olduğunu % 13'ü 4-6 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma hakkında detaylı bilgiye sahip olmadıkları yüzeysel olarak ve çevreden ve diğer öğretmen arkadaşlarından duydukları, il merkezinde verilen 3 günlük özel eğitim seminerinden öğrendikleri bilgileri ile kaynaştırma eğitimi verdiklerini belirtmişlerdir.

İlk kez kaynaştırma eğitimi veriyorum. Kaynaştırma ile ilgili daha önce bilgim yoktu. Sadece 3 günlük özel eğitim semineri aldık. Ama uygulamalı olarak hiç böyle eğitim vermedim. Canlı olarak ilk defa yaşıyorum. (öğretmen 23).

4.1.3. Kaynaştırma Öğrencilerinin Kendi Sınıfına Verilmesi İle İlgili Öğretmen görüşleri

Yapılan görüşme sonucunda öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin sınıfına verilmesi ile ilgili %3'ü kendi isteyerek aldığını, %90'ı okul idaresinin verdiğini, %7'si ise ailenin talebi üzerine aldığını belirtmiştir. Alanyazında ve yasal düzenlemelerde kaynaştırma eğitimi hizmetlerinden beklenen verimin alınabilmesi için öncelikle istekli öğretmenlerin sınıfına verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi hazırlık çalışmaları öncesinde öğretmenlerin de hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır (Sucuoğlu ve Kargin, 2006).

“Maalesef hayır hiç öle bir istekte bulunmadım bir sabah geldiğimde sınıfınıza kaynaştırma öğrencisi geldi diye bir haber. İstemedim açıkçası çok tepki gösterdim ama bir faydası yok gelmiş kaydedilmiş sınıfa oturmuş bir öğrenci hiç istemedim aslında yapacak bir şey yok”. (öğretmen 26).

4.1.4. Öğretmenlerin Kaynaştırma eğitime Devam eden Öğrencilerin Başarılarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri.

Kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerin akademik başarılarını değerlendirme ile ilgili öğretmenlerin %93'ü öğrencilerin kendi başarılarına göre değerlendirme yaptıklarını, %7'si ise kullandıkları program ve hazırladıkları plana göre değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Ancak görüşme sırasında öğrencilerin kendi başarılarından kast ettikleri değerlendirme yaklaşımının genellikle diğer öğrencileri sınav yaptıkları, bu öğrencileri sınav yapmadıkları şeklindedir. Özel eğitim gerektiren çocukların kaynaştırma eğitimi sırasında öncelikle performans düzeylerinin belirlenmesi ve değerlendirmenin de bu performans düzeyine göre yapılması gerekmektedir.

“İyi görüyorum. O anlamda bir öğrenci var. O da çok sorun yaşatmıyor. Dersin normal akışını engellemiyor. Sadece ders yönü zayıf. Sınıftan beklediğimi kaynaştırma öğrencisinden bekleyemiyorum. Sınıftan daha azını bekliyorum, o da gösterirse mutlu oluyorum zaten. Ona sorduğum sorular basit olduğu için farklı değerlendiriyorum. Kaynaştırma öğrencisinin aldığı 50 diğer öğrencilerin 100 alması gibidir. İlerleme olduğunu görüyorum. Öğretmenleriyle görüştim alt sınıflarda çocuğun zorlandığını, arkadaşlarıyla uyumsuz olduğunu, okuma-yazma konusunda sıkıntılı olduğunu anlattı. Ben bu uyumsuzlukları görmüyorum. Ben bu sınıfta size bıraksam anlayamazsınız 2-3 günde”. (öğretmen 14).

4.1.5. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitime Devam Eden Öğrenciler İçin Plan Hazırlayıp Hazırlamadıklarına İlişkin Görüşleri.

Öğretmenlerin %23'ü kaynaştırma eğitime devam eden öğrenci için plan hazırladığını, %77'si ise öğrenciler için plan hazırlamadığını belirtmiştir. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin kaynaştırma eğitime devam eden öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanması gerekmektedir. Bu planlarda öğrenciler

için amaçlarda, içerikte, ölçme araçlarında düzenlemeler yapılması gerekmektedir (Özyürek, 2009, Sucuoğlu ve Kargın, 2006, Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

“Plan hazırlamıyorum açıkçası ben bu konuda bir eğitim almadım ben özel eğitim öğretmeni değilim. Hatta hatta da Fransızca öğretmeniyim. Ama ben on yıldan beride ilkokul öğretmenliği yapıyorum. Normal zekadaki öğrencilere eğitim verme konusunda kendimi iyi görüyorum ama özel eğitim alanın da ne teknik bilgim var sadece ben kendi iç güdülerimle onların psikolojilerini düşünerek topluma yararlı insanlar olmaları için eğitilmeleri gerektiğine inanıyorum. Topluma kazandırılmaları ileride zararlı insanlar olmamaları için hepsi bu kadar. Hiçbir uygun yöntem ve teknik konusunda yorum yapacak biri değilim ben özel eğitim alıp bu işin uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılmasını düşünüyorum. Ben onların eğitimini normal sınıf öğretmenin yapmamasını savunduğuma göre araç gereç seçimini uzman öğretmenlerin karar vermesi gerektiğini düşünüyorum”. (öğretmen 7).

4.1.6. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerini Sınıf İçi Etkinliklere Katılımı Sağalamaya Yönelik Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımı ile ilgili öğretmenlerin %55’ü kendilerinin desteği doğrultusunda akademik etkinliklere katıldıklarını, %45’si yine kendi destekleri ile öğrencilerin sosyal etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, genellikle kaynaştırmaya devam eden öğrencilerin kendi kendilerine akademik veya sosyal etkinliklere katılımında bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf içi etkinliklerde onun seviyesine uygun soruları ona sorarak, çocuğu aktif hale getirmeye çalışıyoruz. Ağır soruları başarılı öğrencilere veya normal öğrencilere soruyoruz. En basit soruları o çocuğa sorarak, kendine güven duymasını sağlamaya çalışıyoruz. Çocuk derslere katılmaya istekli değil; fakat çocuğu motive ederek derse katmaya çalışıyoruz. Katılımını mümkün olduğunca ben sağlıyorum. Arkadaşlarının çocuğa karşı bir saygısızlıkları yok, alay etme yok. Mümkün olduğunca ona yardım

etmeye çalışıyorlar. Zor problem olduğu zaman çocuğa çaktırmadan çözmeye çalışıyorlar. Böyle bir hava var sınıfta. (öğretmen 22).

4.1.7. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerinin Başarılarını Değerlendirmede Uygun Ölçme Aracı Hazırlama Ve Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarılarını belirleme ve değerlendirme ile ilgili soruya %20'si öğrencilerin özelliklerine uygun ölçme aracı hazırladığını, %80'i ise öğrencilerin özelliklerine uygun ölçme aracı hazırlamadığını belirtmişlerdir.

“Başarısını sorduğumuz not çizelgeleri var diğer öğrencilerle beraber aynı o şekilde normal arkadaşlarıyla derlendiriyorum onun için uygun ölçme aracı hazırlamıyorum. Okuma seviyesini ölçüyorum matematikten neyi yapmış yapmamış zaten onlarla ilgili tuttuğumuz dosyalar var not çizelgeleri var. Kendi seviyesine göre değerlendiriyorum onu kriter olarak göz önünde bulunduruyorum. Tabi şimdi, mesela karneyi doldururken notları seviyesine göre verdim notlar yüksek ama ben onun seviyesini göz önüne alarak veriyorum”.(öğretmen 19).

4.1.8. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerine Ödev Vermeye İlişkin Görüşleri

Sınıfta kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencisi olan öğretmenlerin 70'i günlük ödev verdiğini, %30'u ise günlük ödev vermediğini, %26'sı proje ödevi verdiğini, %74'ü proje ödevi vermediğini, %3'ü performans ödevi verdiğini, %97'si ise performans ödevi vermediğini belirtmiştir. Milli eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılından itibaren ilköğretim okullarında koyduğu programlar öğrenci kazanımlarının belirlenmesinde alternatif uygulamalara yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca öğrenme-öğretme sürecine ağırlık verildiği vurgulanmaktadır (M.E.B., 2005). Ödev, genellikle sınıf dışı öğretim-öğrenme yöntemi olarak belirtilmekte ve öğrencilerin önceki derste geçen konuları tekrar etmeleri veya sonraki konuya

hazırlık yapmalarını sağlamaya yönelik zihinsel ve fiziksel öğrenci etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2006). Yetersizliği olan öğrencilerin de gerek öğrendiklerini tekrar etmelerini sağlama, gerekse sonraki derse hazırlıklı gelmelerini sağlama açısından gerekli düzenlemeler yapılarak ödev verilebilir.

“Ödev proje vermiyoruz, sadece seslerle ilgili çalışma yaptık zaten, onlarla ilgili ondada proje vermiyorum sadece kendine mesela resimler toplamasını istedim, sadece mesela e sesini işlerken e sesi ile ilgili resimler toplamasını istedim, e ile ilgili resimler toplayın, yapıştırın, kenarına e sesi yapın, işte ne bileyim, elini koysun bunu çok sevmişti mesela, elin e sı şeklinde her yerine e yazsın öyle çalışmalar yapmıştık. Zaten şuan hiç bir ses yok, yani alfabedeki hiç bir sesi bilmiyor”. (öğretmen 18).

4.1.9. Kaynaştırma Eğitimi Veren Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaptıkları Öğretimsel Düzenlemelerle İlgili Görüşleri

Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik olarak %13'ü planlamada uyarılama yaptığını, %33'ü öğretim sürecinde uyarılama yaptığını, %3'ü ise sınıf ortamında uyarılama yaptığını % 51 ise herhangi bir uyarılama yapmadığını belirtmiştir. Ancak görüşme sırasında bu uyarılmaların ne olduğu açıkça belirtilmemiştir.

“Kaynaştırma eğitimini kaynaştırma eğitiminde çok fazla bilgim olmadığı için genelde babadan kalma bilgiler derler ya bizde diğer öğretmenlerden kalan bilgileri kullanmaya çalışıyoruz. Çocuk artık o ortam içinde ne yaparsa yoksa özel olarak uyguladığımız bir teknik yok hep öğretmenlerimizden faydalanmaya çalışıyoruz onlarda bu konu hakkında yetersizler zannederseniz özel eğitimciyle rehber öğretmen bir olmuyor. Böyle bir sorun da var rehber öğretmenlerde”. (öğretmen 30).

4.1.10. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğrencilerinin başarısız olduğu derslerde niçin başarısız olduklarına ilişkin görüşleri.

Sınıfta kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarısızlık nedenleri ile ilgili öğretmenlerin %25'i iletişim sorunundan, %5'i aileden kaynaklandığını, %5'i öğrencilerin dikkat eksikliğinden kaynaklandığını, %30'u öğrencilerin zihinsel yetersizliğinden kaynaklandığını, %30'u öğrenme güçlüğünden kaynaklandığını, %5'ifiziksel engelinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

“Bir kere kaynaştırma öğrencisinin babasından kaynaklanan kalıtsal bir durumu söz konusu. Diğer insanlara göre anlama güçlüğü çekiyor. Abisinde de aynı durum var. Bir kere kalıtsallık birinci planda, ikinci olarak da dikkatini toplayamama durumu var. Bu çocuğu yapısında kaynaklanıyor önüne geçemeyiz. Tabi kaynaştırma öğrencisi olduğu için ne olursa olsun şeklinde düşünmüyoruz. Kazandırabildiğimiz kazanılmaları maksimum derecede vermek çalışmak zorundayız. Kazanabilene kadar”. (öğretmen 15).

4.1.11. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Başarılarının Arttırılması İçin Öğrencilerin Eğitim Alması Gereken Kurum Hakkındaki Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarılarının arttırılması öğrencilerin eğitim alması gereken kurum ile ilgili öğretmenlerin %65'si kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin özel eğitim sınıfında ve özel eğitim alması gerektiğini, %35'ü ise normal eğitime devam etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“Kaynaştırma eğitimi çocuğun psikolojisine ve eğitimine uygun olduğunu düşünüyorum. Bu şekilde devam etmesi gerektiğini düşünüyorum evet ayrı bir sınıfsa tabi tutulsalar da çocuk başarısız bir öğrenciyi örnek alacak ama benim öğrencim başarılı bir öğrenciyi örnek alarak biraz daha çalışması gerektiğini hissediyor ve çalışıyor”. (öğretmen 25).

4.1.12. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerinin Sınıf İçi İletişim Ve Etkileşim Becerilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin sınıf içi etkileşim ve iletişim becerilerine yönelik öğretmenlerin %60'ı öğrencilerinin sınıf içinde uyumlu bir yapıya sahip olduklarını, %40'ı öğrencilerinin sınıf içi uyum becerilerinde sorunlar yaşadığını, öğretmenlerin %76'sı öğrencilerinin iletişim becerilerinin olduğunu iletişim kurmada herhangi bir problem yaşamadıklarını, öğretmenlerin %24'ü ise öğrencilerinin iletişim becerilerinde sorunlar yaşadığını iletişim kurmada zorluklar çektiğini öğretmenlerin sınıf içi iletişim ve sınıf içi uyum becerileri konusunda yapılan etkinlikler açıkça belirtilmemiştir.

“Bendeki öğrencinin en önemli iletişim sorunu iletişimi kavga ve şiddetle halletmeye çalışması bu durumun önüne geçmeye çalışıyoruz yani arkadaşlarıyla konuşarak isteyerek iletişim sorununu halletmeye çalışıyoruz. İzinsiz arkadaşlarının eşyalarını alır. Soru soruyor sorulan sorulara net cevap vermese de az çok derdini anlatıyor. Arkadaşları ondan korktuğu için bir şey yapmazlar”. (öğretmen 1).

4.1.13. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerinin Başarılı ve Başarısız Olduğu Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin başarılı ve başarısız olduğu derslerine ilişkin öğretmenlerin % 10'u öğrencilerinin matematik dersinde başarılı olduğunu, %90'ı matematik dersinde başarısız olduğunu, %36'sı öğrencilerinin Türkçe dersinde başarılı olduğunu, %64 öğrencilerinin Türkçe dersinde başarısız olduğunu %100 öğrencilerinin fen bilgisi ve teknoloji dersinde başarısız olduklarını, %80'i öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde başarısız olduklarını %20' si öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine başarısız olduğunu, %73'ü öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde başarısız olduğunu, %27'si öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde başarılı olduğunu belirtmişlerdir.

“Matematik dersinde başarısız sayıları ancak tanıyor. Dört işlem yok Türkçeden okumaya geçti harfleri tanıyor fen ve sosyal bilgiler dersinde hiçbir

gelişme yok. Eğitimden çok öğretim veriyoruz davranış kazandırmaya çalışıyoruz arkadaşlarına zarar vermemesi gerektiği gibi”. (öğretmen 2).

4.2. Ailelerle Yapılan Görüşme Sonuçları

4.2.1. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Özellikleriyle İlgili Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitime devam eden çocuklarının özellikleriyle ilgili ailelerin %50’si çocuklarının öğrenme güçlüğü çektiğini, % 10’u çocuklarının engellerinin olmadığını, %15’i çocuklarının fiziksel engelli olduğunu %5’ i çocuklarının sinirsel problemleri olduğunu, % 5’i çocuklarının down sendromlu olduğunu, %5’i çocuklarının zihinsel engelli olduğunu, %10’u çocuklarının konuşma güçlüğü çektiğini belirtmişlerdir.

“Seda dersten çok oyuna heves veriyor o yönden verim alamıyor derse çok ilgi vermiyor herhangi bir problemi yok öğrenme güçlüğü çekiyor biraz rahatsızlık geçirmede doğuştan herhangi bir rahatsızlık yok ama nedenini bizde bilmiyoruz alamıyor bir türlü şu an bile sizden geldikten sonra geri kaldı öğrenme güçlüğü çok çekiyor dikkati çok dağınık öğretmeniyle görüştim geçenlerde hiç dinlemiyor dersi diyor oyuna çok heves verdiğini söylüyor bilmiyorum”. (aile12)

4.2.2. Çocuğu Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Ailelerin Çocuklarının Kaynaştırma Eğitiminin Süresine İlişkin Görüşleri

Çocuğu kaynaştırma eğitime devam eden ve çocuklarının eğitim süresiyle ilgili ailelerin %32’i çocuklarının 0-1 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını, ailelerin %36’sı çocuklarının 2-3 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını ailelerin %22’si çocuklarının 4-6 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldıklarını ailelerin%5’i çocuklarının 7-10 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını ailelerin %5’i çocuklarının kaynaştırma eğitim sürelerini bilmediklerini belirtmişlerdir.

“Bu dönem itibariyle başladı okul başlayınca başladı hiçbir değişiklik yok önceki okuluna giderken daha değişik ve gelişmiş ve bilgiliydi. Bu okula başlayınca

bilgisi de yok hiç bir şey yok yalan iyi değil niçin yalan söylemeli ben inan o okuldan çıkarmak istemedim çok geldim direndim yok dediler nereye gittiysem kalktım rehberlik araştırma merkezine gittim buna aylık bağlanıyor dediler bağlanıyor mu aylık”.(aile14).

4.2.3. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Kaynaştırma Eğitimi Almasına İlişkin Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarına ilişkin ailelerin %72’si çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarını kendilerinin istediğini, ailelerin% 13’ü çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarını istemediğini, ailelerin % 13’ü çocuklarının Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından kaynaştırma eğitimi alması için yönlendirildiğini belirtmişlerdir.

“Kendim istedim dedim belki normal arkadaşlarına bakarakta belki okumayı ya da konuşmayı söker dedim o yüzden normal okula gönderdim vardı bana hiçbir kurum bilgi vermedi kendim kafamda buldum raporu var iki yıllık ama bizi rapor vermesine rağmen bilgilendirmedi” (aile18)

4.2.4. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Başarısına İlişkin Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının başarısına ilişkin ailelerin %60’u çocuklarının başarılarını yetersiz bulduklarını, ailelerin %22 çocuklarının başarısız olduğunu, ailelerin %18 çocuklarını başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

“Çocuğumuz başarılı değil başarısı yok Ekrem çetin iş okulun daha başarılıydı bura geldiğinde kaynaşamadı buraya bir türlü sınıfındaki öğrenciler Emine’nin seviyesinde değil şimdi burada emine el yazısı yazıyor öğretmen el yazısını hiç görmediği için çocuk bocaladı durum bundan ibaret kendi başarısına göre çok zayıf çok zayıf”.(aile8) .

4.2.5. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarına Verilen Ödevlerle İlgili Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarına verilen ödevlerle ilgili ailelerin %60'u çocuklarına ödev verildiğini, ailelerin %40'ı çocuklarına ödev verilmediğini, ailelerin 36'sı çocuklarına verilen ödevlerin uygun olduğunu, ailelerin %64'ü çocuklarına verilen ödevlerin uygun olmadığını çocuklarının ödevleri yapmakta zorlandığını ve destek almadan yapamadığını belirtmişlerdir.

“Evet, veriliyor ödev çok zor yapısına uygun ama ödevler çok zor oluyor yapamıyor. Onun için diyorum verdikleri ödevi 10 yıl düşünsem aklıma gelmez. Zorlanıyor ağlıyor iki okula birlikte gidiyor. Ben yapamıyorum ben ödevleri ne yapacağım dediği zaman komşumuzun çocuğundan yardım alıyoruz onunla birlikte bilgi alıncaya yapıyor”. (aile14)

4.2.6. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarına Yöneltilen Şikayetlere İlişkin Aile Görüşleri.

Kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarına yöneltilen şikayetlere ilişkin ailelerin %55'ü çocuklarıyla ilgili şikayet almadığını, ailelerin %31'i çocuklarıyla ilgili öğretmenlerinden şikayet aldığını, ailelerin %9 çocuğuyla ilgili arkadaşlarından şikayet aldığını, ailelerin %5 çocuklarıyla ilgili diğer ailelerden şikayet aldıklarını belirtmişlerdir.

“Yok, valla hiç şikayet almadım normal konuşamıyor bıraktım dedi zaten dersle alakası yok diyor hiç bir şey yapamadığı için serbest bıraktım dedi ne yaparsa yapsın kendi kendine oynar dedi sınıfta arkadaşları onunla konuşmak için pek yaklaşmıyorlar konuşamadığı için iletişim kurmuyorlar bir iki tane arkadaşı yaklaşıyor onlar da bazen dövünce onlara da hiç yaklaşmıyor çocuk ona karşı hırçın davranıyorlar kabullenmiyorlar. Yok, ailelerin görüşleriyle ilgili bir sıkıntımız olmadı öyle bir durum olsa öğretmen bize söylediler”. (aile18)

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde öğretmen ve ailelerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edile bulgular tartışılıp yorumlanmıştır. Tartışma ve yorumlar bulgular kısmındaki sıraya uygun olarak ele alınmıştır.

Araştırmada, kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ve öğretmen ve aile görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçları genel eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin normal akranlarına göre sınıf içi iletişim ve etkileşim, akademik ve sosyal, dikkat, davranış, gibi yönlerden başarısız olduklarını ve onlara göre daha geride olduklarını göstermiştir.

Bu araştırma küçük bir çalışma grubuyla yürütüldüğü için sonuçlarını geniş bir evrene genellemek doğru olmayabilir.

5.1.Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Engel Türlerini Bilmedeki Yeterlilikleri.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitimine devam eden çocukların genel özellikleri hakkında kısmi bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Görüşme sırasında öğretmenler öğrencilerin % 50'nin bilişsel alan ile ilgili, %35'sinin iletişim alanı ile ilgili, %5'nin duygusallık ve özgüven ile ilgili, %10'nin fiziksel alan ile ilgili sorunları bulunduğunu belirtmişlerdir. Alanyazında yetersizliği olan çocukların her birinin özür tür ve derecesine göre farklı özellikler gösterdiği belirtilmektedir. Bu özellikler çocukların eğitim-öğretim çalışmaları üzerinde de etkili olabilmektedirler. Bu sonuç öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine devam eden özel eğitim gerektiren çocukların yetersizlik alanı ve özellikleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını onların engel türlerine göre tutum geliştirdikleri gözlenmiştir. Batu (1998) da yapmış olduğu araştırma da kaynaştırma öğrencilerinin

çok farklı özelliklere sahip olduğunu ve bu öğrencilere nasıl davranacaklarını bilmediklerini bu durumdan normal öğrencilerin de etkilendiğini belirtmektedirler.

5.2. Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimindeki Deneyimlerine İlişkin Görüşleri

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin % 74'ü 0-1 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini, %13'ü 2-3 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini ve bu süre içinde kaynaştırma öğrencilerinin olduğunu % 13'ü 4-6 yıl arası kaynaştırma eğitimi verdiklerini belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma hakkında detaylı bilgiye sahip olmadıkları yüzeysel olarak ve çevreden ve diğer öğretmen arkadaşlarından duydukları, il merkezinde verilen 3 günlük özel eğitim seminerinden öğrendikleri bilgileri ile kaynaştırma eğitimi verdiklerini belirtmişlerdir.

5.3. Kaynaştırma Öğrencilerinin Kendi Sınıfına Verilmesi İle İlgili Öğretmen görüşleri.

Yapılan görüşme sonucunda öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin sınıfına verilmesi ile ilgili %3'ü kendi isteyerek aldığını, %90'ı okul idaresinin verdiğini, %7'si ise ailenin talebi üzerine aldığını belirtmiştir. Alanyazında ve yasal düzenlemelerde kaynaştırma eğitimi hizmetlerinden beklenen verimin alınabilmesi için öncelikle istekli öğretmenlerin sınıfına verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi hazırlık çalışmaları öncesinde öğretmenlerin de hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

5.4. Öğretmenlerin Kaynaştırma eğitimine Devam eden Öğrencilerin Başarılarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri.

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarılarını değerlendirme ile ilgili öğretmenlerin %93'ü öğrencilerin kendi başarılarına göre

değerlendirme yaptıklarını, %7'si ise kullandıkları program ve hazırladıkları plana göre değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Ancak görüşme sırasında öğrencilerin kendi başarılarından kast ettikleri değerlendirme yaklaşımının genellikle diğer öğrencileri sınav yaptıkları, bu öğrencileri sınav yapmadıkları şeklindedir. Özel eğitim gerektiren çocukların kaynaştırma eğitimi sırasında öncelikle performans düzeylerinin belirlenmesi ve değerlendirmenin de bu performans düzeyine göre yapılması gerekmektedir (Özyürek, 2009).

5.5. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrenciler İçin Plan Hazırlayıp Hazırlamadıklarına İlişkin Görüşleri.

Öğretmenlerin %23'ü kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci için plan hazırladığını, %77'si ise öğrenciler için plan hazırlamadığını belirtmiştir. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanması gerekmektedir. Bu planlarda öğrenciler için amaçlarda, içerikte, ölçme araçlarında düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin plan hazırlama konusunda bilgilendirilmeleri ve rehber öğretmenlerin sayısının artırılarak bu alanda hizmet verebilecek düzeye getirilmeleri gerektiğini, BEP geliştirme birimlerinin kurulması gerektiği ve yasal düzenlemelerle desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. (Özyürek, 2009; Sucuoğlu ve Kargin, 2006; Batu ve Kırcaali-İftar, 2005; Çuhadar,2006).

5.6. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerini Sınıf İçi Etkinliklere Katılımı Sağalamaya Yönelik Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımı ile ilgili öğretmenlerin %55'ü kendilerinin desteği doğrultusunda akademik etkinliklere katıldıklarını, %45'si yine kendi destekleri ile öğrencilerin sosyal etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. Bizim bulgumuzu destekler nitelikte bir araştırma bulgusu da Ciechalski ve Schmidt, 1995:akt Sucuoğlu, Özokçu (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulusuna göre, öğretmenler, genellikle kaynaştırmaya devam eden öğrencilerin kendi kendilerine akademik veya sosyal

etkinliklere katılımda bulunmadıklarını, birlikte eğitim alan akranlarıyla etkileşime giren ve iletişimde bulunan kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve sosyal yönden başarılarının artacağı savunulmaktadır.

5.7. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerinin Başarılarını Değerlendirmede Uygun Ölçme Aracı Hazırlama Ve Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarılarını belirleme ve değerlendirme ile ilgili soruya %20'si öğrencilerin özelliklerine uygun ölçme aracı hazırladığını, %80'i ise öğrencilerin özelliklerine uygun ölçme aracı hazırlamadığını belirtmişlerdir. Sınıfında engelli öğrencisi bulunan öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim öğretime etkili katılımlarını sağlayacak program ve ölçümlenme etkinliklerini uyarlamayı öğretmenlerin bilmesi ve belirleyebilmesi gerekmektedir (Özyürek, 2009).

5.8. Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerine Ödev Vermeye İlişkin Görüşleri

Sınıfında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencisi olan öğretmenlerin 70'i günlük ödev verdiğini, %30'u ise günlük ödev vermediğini, %26'sı proje ödevi verdiğini, %74'ü proje ödevi vermediğini, %3'ü performans ödevi verdiğini, %97'si ise performans ödevi vermediğini belirtmiştir. Milli eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılından itibaren ilköğretim okullarında koyduğu programlar öğrenci kazanımlarının belirlenmesinde alternatif uygulamalara yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca öğrenme-öğretme sürecine ağırlık verildiği vurgulanmaktadır (M.E.B., 2005). Ödev, genellikle sınıf dışı öğretim-öğrenme yöntemi olarak belirtilmekte ve öğrencilerin önceki derste geçen konuları tekrar etmeleri veya sonraki konuya hazırlık yapmalarını sağlamaya yönelik zihinsel ve fiziksel öğrenci etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2006). Yetersizliği olan öğrencilerin de gerek öğrendiklerini tekrar etmelerini sağlama, gerekse sonraki derse hazırlıklı gelmelerini sağlama açısından gerekli düzenlemeler yapılarak ödev verilebilir.

5.9. Kaynaştırma Eğitimi Veren Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaptıkları Öğretimsel Düzenlemelerle İlgili Görüşleri

Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik olarak %13'ü planlamada uyarlama yaptığını, %33'ü öğretim sürecinde uyarlama yaptığını, %3'ü ise sınıf ortamında uyarlama yaptığını % 51 ise herhangi bir uyarlama yapmadığını belirtmiştir. Ancak görüşme sırasında bu uyarlamaların ne olduğu açıkça belirtilmemiştir. Bedensel (işitme, görme ve ortopedik) bilişsel, duyuşsal yetersizlikleri olan ve yetersiz eğitim sonucu öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların gelişim ve öğrenmeleri etkilenir. Bu çocuklar toplumun normların gerektirdiği davranışları var olan eğitim programlarının uygulanmış biçimiyle kazanamaz. Bu çocukların toplumsal normların gerektirdiği davranışları yerine getirebilmeleri ve normal akranları gibi öğrenip gelişebilmeleri için var olan programın içeriğinde, ortam ve öğretim süreçleri ve değerlendirmede değişiklikler ve uyarlama yapmayı gerektirmektedir (Özyürek, 2009). Kaynaştırma eğitiminin tam olarak başarıya ulaşması için yapılması gereken düzenlemelerden biride sınıftaki çalışma ortamlarının düzenlenmesi ve bu düzenlemelerin normal öğrencilere etkileri de göz önüne alınarak, engelli öğrencilerin eğitim göreceği genel eğitim sınıflarda yeniden düzenlenmesi gereği ve yeni yapılacak okullarda ise tasarımda göz önünde bulundurularak yapılması gereği vurgulanmaktadır (Ulusoy, 2006)

5.10. Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğrencilerinin başarısız olduğu derslerde niçin başarısız olduklarına ilişkin görüşleri.

Sınıfında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarısızlık nedenleri ile ilgili öğretmenlerin %25'i iletişim sorunundan, %5'i aileden kaynaklandığını, %5'i öğrencilerin dikkat eksikliğinden kaynaklandığını, %30'u öğrencilerin zihinsel yetersizliğinden kaynaklandığını, %30'u öğrenme güçlüğünden kaynaklandığını, %5' ifiziksel engelinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Ancak; öğretmenlerin öğrencilerinin engel türlerinin onların başarısızlığına neden olduklarını bilmelerine rağmen onların gereksinimlerinin nasıl karşılanacağı

ve nasıl yapılacağı konusunda bilgi vermedikleri gözlenmiştir. Yapılan araştırmalarda engelli öğrencilerin akademik beceri gerektiren derslerde öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklerden yararlanması gerektiği deneyimlerden yararlanarak farklı etkinlikler düzenleyerek öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun çalışmaların yapılması bunun yanında aileleri eğitime katarak aile eğitimine de önem verilmesi gereğini ve eğitime ayrılan bütenin artırılması gibi önerilerin sorunların hafiflemesine katkıda bulunacağını belirtmişlerdir (Başal ve Batu, 2002).

5.11. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Başarılarının Arttırılması İçin Öğrencilerin Eğitim Alması Gereken Kurum Hakkındaki Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik başarılarının arttırılması öğrencilerin eğitim alması gereken kurum ile ilgili öğretmenlerin %65'si kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin özel eğitim sınıfında ve özel eğitim alması gerektiğini, %35'ü ise normal eğitime devam etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitiminin en az kısıtlayıcı ortam olması nedeniyle eğitimin bütün alternatiflerini yerine getirmesi açısından önem taşıdığını, akademik, sosyal ve diğer yönlerden özel eğitim okullarında eğitim gören akranlarına göre daha başarılı olduklarını savunmuşlardır (Morce, 1996). Batu (1998) araştırmasında özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri için sınıf öğretmenlerinden daha faydalı olacağını belirtmişlerdir.

5.12. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerinin Sınıf İçi İletişim Ve Etkileşim Becerilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin sınıf içi etkileşim ve iletişim becerilerine yönelik öğretmenlerin %60'ı öğrencilerinin sınıf içinde uyumlu bir yapıya sahip olduklarını, %40'ı öğrencilerinin sınıf içi uyum becerilerinde sorunlar yaşadığını, öğretmenlerin %76'sı öğrencilerinin iletişim becerilerinin olduğunu iletişim kurmada herhangi bir problem yaşamadıklarını, öğretmenlerin %24'ü ise öğrencilerinin iletişim becerilerinde sorunlar yaşadığını iletişim kurmada zorluklar

çektğini öğretmenlerin sınıf içi iletişim ve sınıf içi uyum becerileri konusunda yapılan etkinlikler açıkça belirtilmemiştir. İfade edici dilde problem yaşayan öğrencilerin gerçek nesnelere ya da resimler kullanmaları sağlanarak bilgilerini ifade etmeleri kolaylaştırılmalı, sınıf ortamında bilgilerini diğer öğrencilerle paylaşmaları sağlanmalı, daha fazla zaman tanınmalı, alıcı dilde zorluklar yaşayan çocuklar için kavramlarla ilgili ön bir öğretim yapılmalı, kavramların ve sözcüklerin anlamını netleştirmek için somut ve görsel tasarımlardan yararlanılmalı, deneyimlerini paylaşmaları sağlanarak kavram bilgilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır (Sliva, 2004).

5.13. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerinin Başarılı ve Başarısız Olduğu Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerinin başarılı ve başarısız olduğu derslerine ilişkin öğretmenlerin % 10'u öğrencilerinin matematik dersinde başarılı olduğunu, %90'ı matematik dersinde başarısız olduğunu, %36'sı öğrencilerinin Türkçe dersinde başarılı olduğunu, %64 öğrencilerinin Türkçe dersinde başarısız olduğunu %100 öğrencilerinin fen bilgisi ve teknoloji dersinde başarısız olduklarını, %80'i öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde başarısız olduklarını %20' si öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine başarısız olduğunu, %73'ü öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde başarısız olduğunu, %27'si öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde başarılı olduğunu belirtmişlerdir. öğretmenlerin öğrencilerinin bilişsel ve akademik becerilerde başarısızlıklarını temel okuma, yazma, heceleme ve aritmetik beceriler orta düzeyde öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için tercih edilen yaygın temel akademik becerilerdir (Hallahan ve Kauffman, 1988; Hallahan, et al., 1985; Masropieri ve Scruugs, 1987).

Kaynaştırmanın başarısız olmasının büyük sebeplerinden birisi okuma, yazma ve matematik gibi temel becerilerin eksikliğidir. Eğer eksiklik orta düzeyde ise onlar potansiyel olarak genel eğitim sınıflarında düzeltilebilir. Eğer gerilik daha yüksek ya da ikinci seviyenin üzerinde gözüküyorsa özel eğitim sınıflarında düzeltmek daha uygundur ve uygun kaynaştırma stratejileri eksikliğin üstesinden gelmede kullanılabilir. Birçok durumda orta düzeyde zihin engelli öğrenciler bazı temel bilgi

ve becerileri kazanma özelliğine sahiptir fakat kaynaştırma öğretmenlerinin sağlayabileceği ek uygulamalara ihtiyaç duyarlar. Anne babalar bu ek öğrenme zamanını kazanmak için çocuklarına yardım edebilirler (Mehran ve White, 1988; Turnbull ve Turnbull, 1982).

Eğer anne babalar öğretmenler gibi kullanılırsa onlar özel bir rehber tarafından desteklenmiş olacaktır. Örneğin öğretmenler zaman kazanmak için anne babayı cesaretlendirir ve öğretmen teşebbüsünde bulunarak öğrenci materyallerini tanıtırsa olumlu ve coşkulu bir zaman kazanır, gelişme ve çaba için öğrenciyi ödüllendirme öğretmenle günlük gelişimlerini kaydetme örneğin öğrenci okuma çalışması için ek zamana ihtiyaç duyarsa anne babalar her öğretim oturumu sonunda bir dakika içinde öğrencinin okuma oranı ve hata sayısını kaydedilebilir. Bu bilgiler öğretmene sunulduğu zaman onlar amacı gerçekleştirmek için özel öğretmene ihtiyaç olup olmadığını kararlaştırabilirler. Akranlar orta düzeyde zihin engelli öğrencilerin temel becerileri kazanmada etkili olduğunu göstermiştir (e. g., Osquthorpe ve Scruggs, 1986; Scruggs ve Richter, 1985); gerçekten orta düzeyde zihin engelli öğrenciler öğretmen olarak diğer orta düzeyde zihin engelli öğrencilerden etkilenebilir. Hem çapraz yaş durumu ve hem aynı yaş grubu özel öğretmen benzer yaş veya yetenekli olabilir. Tüm durumlarda özel eğitim dersi olan çocuklar özel ders aldığı beceri alanında sağlıklı gelişmeler gösterir. Bu muhtemelen orta düzeyde zihin engelli öğrencinin temel becerilerindeki gelişme olarak görülür. Ancak materyaller dikkatli seçilmeli dikkatli yapılandırılmalı dikkatli izlenmesi en azından doğrudan olmaması gerekir. Batu (1998) de yaptığı çalışmasında kaynaştırma öğrencilerinin matematik, fizik gibi sayılarla ilgili derslerde başarısız olduğunu ancak bu derslerin öğrencilerin düzeylerine uygun ve daha işlevsel hale getirilmesi gerektiğini, kaynaştırma öğrencilerinin okumaya yönelik derslerinde başarılı olduklarını belirtmişlerdir.

5.14. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Özellikleriyle İlgili Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının özellikleriyle ilgili ailelerin %50'si çocuklarının öğrenme güçlüğü çektiğini, % 10'u çocuklarının engellerinin olmadığını, %15'i çocuklarının fiziksel engelli olduğunu %5' i çocuklarının sinirsel problemleri olduğunu, % 5'i çocuklarının down sendromlu olduğunu, %5'i çocuklarının zihinsel engelli olduğunu, %10'u çocuklarının konuşma güçlüğü çektiğini belirtmişlerdir. Aileler çocuklarının engel türleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için onların sadece derslerinde başarısız olma nedenlerinin çocuğun engeliyle ilgili değil kendi istemediği ya da çalışmak istemediği için başarısız olduğunu düşünmektedirler. Kaynaştırma eğitimine devam eden çocukların normal bir sınıfa kaynaştırılması aşamasında, kaynaştırmanın başarılı olması için ailenin de eğitime katılması gerekir. Ailenin de çocuğunun durumuyla ilgili bilgi gereksinimi vardır. Sınıf öğretmenleri engelli çocukların ihtiyaçlarını karşılamada yeterli donanıma sahip değildirler. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin bu durumundan haberdar olup aileyi uygun kişi ve kuruma yönlendirebilirler (Varol, 2007).

5.15. Çocuğu Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Ailelerin Çocuklarının Kaynaştırma Eğitiminin Süresine İlişkin Görüşleri

Çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ve çocuklarının eğitim süresiyle ilgili ailelerin %32'i çocuklarının 0-1 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını, ailelerin %36'sı çocuklarının 2-3 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını ailelerin %22'si çocuklarının 4-6 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldıklarını ailelerin %5'i çocuklarının 7-10 yıl arası kaynaştırma eğitimi aldığını ailelerin %5'i çocuklarının kaynaştırma eğitim sürelerini bilmediklerini belirtmişlerdir.

5.16. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Kaynaştırma Eğitimi Almasına İlişkin Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarına ilişkin ailelerin %72'si çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarını kendilerinin istediğini, ailelerin% 13'ü çocuklarının kaynaştırma eğitimi almalarını istemediğini, ailelerin % 13'ü çocuklarının Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından kaynaştırma eğitimi alması için yönlendirildiğini belirtmişlerdir. Ebeveynler çocukları için en iyi eğitim programı ve çocuklarına çeşitli konuların kimler tarafından öğretilceğini ve bu öğretim sırasında gerekli olan araçların neler olduğu ve nereden temin edilmesi gerektiğini öğrenmek isterler. (Varol, 2007). Aileler kaynaştırma eğitiminin en güçlü destekçisi olabilirler. Aile çocuğunun kaynaştırma eğitimi almasını istiyor ve kaynaştırma eğitiminin yarına inanıyorsa ve istekli ise kaynaştırma eğitiminin başarısında büyük rol oynamaktadır (Batu, Kırcaali-İftar,2005).

5.17. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarının Başarısına İlişkin Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının başarısına ilişkin ailelerin %60'u çocuklarının başarılarını yetersiz bulduklarını, ailelerin %22 çocuklarının başarısız olduğunu, ailelerin %18 çocuklarını başarılı bulduklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine devam eden çocukların ana-babalarının eğitim durumu, çalışma durumu, istediği zaman çocuğunun öğretmenleriyle görüşebilmesi gibi değişkenlerin çocuğun okul başarısıyla ilişkili olduğu düşünülerek bu değişkenler çocuğun okul başarısı arasında ilişki kurulduğunda ana-babanın yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu ve istediği zaman çocuğunun öğretmeniyle görüşebilmesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Temir, 2002).

5.19. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarına Verilen Ödevlerle İlgili Aile Görüşleri

Kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarına verilen ödevlerle ilgili ailelerin %60'u çocuklarına ödev verildiğini, ailelerin %40'ı çocuklarına ödev verilmediğini, ailelerin 36'sı çocuklarına verilen ödevlerin uygun olduğunu, ailelerin %64'ü çocuklarına verilen ödevlerin uygun olmadığını çocuklarının ödevleri yapmakta zorlandığını ve destek almadan yapamadığını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli çocukların özelliklerine ve düzeyine uygun olarak verilmelidir. Ev ödevleri öğrencinin ödevi yazıp yazmadığından emin olunmalı, zaman oldukça öğrencinin ev ödevine sınıfta başlaması sağlanmalı, ev ödevleri sık sık kontrol edilerek geribildirim verilmeli, uzun ödevler parçalara ayrılarak verilmeli ödevler hem sözel hem yazılı olarak verilmeli şeklinde sıralanarak özel gereksinimli öğrenciler açısından daha faydalı olacağı düşünülmüştür (Sliva, 2004).

5.20. Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Çocuklarına Yöneltilen Şikayetlere İlişkin Aile Görüşleri.

Kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin çocuklarına yöneltilen şikayetlere ilişkin ailelerin %55'ü çocuklarıyla ilgili şikayet almadığını, ailelerin %31'i çocuklarıyla ilgili öğretmenlerinden şikayet aldığını, ailelerin %9 çocuğuyla ilgili arkadaşlarından şikayet aldığını, ailelerin %5 çocuklarıyla ilgili diğer ailelerden şikayet aldıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli çocuklara ve ailelerine karşı olumsuz tutumlar onların önünde bir engel teşkil etmektedir. Kaynaştırma öğrencisine yönelik olarak okul idaresi ve sınıf öğretmenlerinin, normal öğrencilerin ve normal öğrencilerin ailelerinin tutumlarının olumlu yönde değişmesi kaynaştırma eğitimini başarılı olmasını sağlamaktadır (Batu, Kırcaali-İftar2005).

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu araştırmada sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin ve çocuğu kaynaştırma eğitimi alan ailelerin kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi ve bu konudaki öğretmen ve aile görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmada 30 sınıf öğretmeni ve 22 aile ile görüşme yapılmıştır. Verilerin toplanması nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında sınıf öğretmenlerine 13, ailelere 6 soru sorulmuştur. Görüşmeler sırasında ses kayıt cihazlarından yararlanılmış ve görüşme sonrasında ses kayıt cihazlarındaki ses kayıtları yazıya çevrilmiştir. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde birbirine benzeyen kavramlar ve temalar bir araya getirilip; cümle analizi yapılarak kodlanmıştır. Kodlanan bilgiler daha sonra içeriğe uygun olarak düzenlenerek bulgular kısmında kullanılmıştır.

Araştırmanın alt amaçları temel alınarak görüşme verileri düzenlenmiştir. Kodlama, görüşme verilerinden elde edilen verilerin özetler halinde belirli kavramlarla ifade edilmesidir. Kodlama araştırmanın amaçları göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Kodlama ağırlıklı olarak elde edilen verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama türündedir. Kodlara göre benzer veriler belirlenmiştir. Veriler bulgular kısmında yüzde olarak açıklanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin engel türleri hakkında bilgi sahibi oldukları ancak bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu kaynaştırma eğitimi deneyimlerinin bir yıl ve daha az olduğunu, diğerleri ise iki yıl ve altı yıl arasında olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin geneli kaynaştırma öğrencisini sınıfına kendi isteğiyle almadığını idare tarafından ya da tesadüfi olarak sınıfında bulunduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğu kaynaştırma öğrencilerinin başarılarını öğrencilerinin kendi başarılarına göre değerlendirdiklerini ve öğretmenlerin az bir kısmı yaptıkları plan ve program doğrultusunda başarılarını değerlendirdikleri ve kendi başarılarından kastettikleri diğer öğrencileri sınav yaparken kaynaştırma öğrencilerini sınav yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencileri için plan hazırlamadıklarını hazırlayanların ise rehber öğretmenler ile beraber hazırladıklarını veya rehberlik araştırma merkezinden temin ettiklerini kendilerinin plan hazırlamadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin öğrencilerinin kendiliğinden akademik ve sosyal etkinliklere katılmadıklarını kendileri öğrencileri destekleyerek derse ve sosyal etkinliklere öğrencileri kattıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerinin başarılarını değerlendirirken uygun ölçme aracı hazırlamadıklarını hazırladığını söyleyenler ise kendilerinin hazırlamadığı ellerinde bulunan Beplerden yaralandıklarını belirtmişlerdir.

Sonuçlardan bir diğeri ise öğrencilerine ödev veren öğretmenlerin öğrencilerinin özelliklerine uygun ödev vermedikleri öğrencilerin normal müfredat programına uygun ödev yapamadıklarını ve sadece görsel ve yazmaya yönelik ödevler verdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencileri için sınıflarında öğretimsel düzenleme yapmadıkları kaynaştırma öğrencisini de normal program içinde onları eğitime kattıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisinin akademik başarısızlıklarını öğrencilerinin engel türlerinden kaynaklandığını, öğrencilerinin akademik olarak başarılı olmaları ya da onlar için uygun eğitim yerlerinin normal sınıflar değil de özel eğitim merkezleri ve özel eğitim sınıfları olduğunu, öğrencilerinin burada eğitim almasını, öğretmenler bu konuda kendilerinin neler yapabilecekleri ve eksikliklerinin neler olduğunu belirtmemişlerdir.

Öğretmenler öğrencilerinin akademik başarılarının artırılması ve normal eğitim sınıflarında eğitim gören kaynaştırma öğrencilerinin akademik becerileri yapabilmeleri için bazı önkoşul becerileri kazandıktan normal eğitim sınıfında eğitim görmeleri gerektiğini, aksi takdirde bu öğrencilerin özel eğitim öğretmeni tarafından özel eğitim kurumlarında eğitim görmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıfındaki kaynaştırma öğrencisinin sınıf içi iletişim ve etkileşim becerilerine yönelik öğrencilerinin sınıf içinde akademik ve sosyal açıdan uyumlu olmadıklarını öğrencilerinin seviyelerinden dolayı iletişim ve etkileşim becerinde gerekli yeterliliği gösteremediklerini ve öğretmenlerin ve normal akranlarının desteği ile etkileşim ve iletişim becerilerini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sayısal ve sözel derslerde öğrencilerinin yeterli başarıyı gösteremediklerini öğrencilerinin özellikle sayısal becerilerde başarısız olduklarını neden olarak sayısal derslerin bütünlük arz ettiğini ve öğrencilerin engel durumlarından dolayı bu bütünlüğü sağlayamadıkları için, düşünebilme ve muhakeme güçlerinin olmadığı içinde sayısal derslerde başarısız olduklarını öğretmenlerin çoğunluğu öğrencilerinin sözel derslerdeki başarılarını sayısal derslere göre daha başarılı bulduklarını ancak sınıf seviyesinin çok altında olduğunu ve sözel derslerdeki başarılarının da yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan ailelerin kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının engel türlerini yeteri kadar bilmeseler de çocuklarının yaşadığı sıkıntılardan yola çıkarak çocuklarının engelleri hakkında bilgi sahibi olduklarını çocuklarının okulda ve evde yaşadığı güçlükler ve problemlerden dolayı yola çıkarak onların engel türlerinin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Sonuçlardan biri ise ailelerin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından dolayı çocuklarının ne kadar süre ile kaynaştırma eğitimi aldığına yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.

Araştırmaya katılan ailelerin büyük çoğunluğu çocuklarının kaynaştırma eğitimine devam etmelerini kendilerinin istediğini çocuklarının okuma ve yazma gibi temel akademik becerilerini normal arkadaşlarıyla birlikte öğrenmelerini istediklerini belirtmişlerdir.

Aileler kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının başarıyla ilgili çocuklarının başarılarını yeterli bulmadıklarını, çocuklarına verilen ödevlerin çocuklarının yapısına uygun olmadığını çocuklarının bu ödevleri yapamadığını öğretmenlerinden çocukların akademik başarısızlığıyla ilgili ve sınıftaki davranış ve uyumu konusunda şikayet aldıklarını, aile ve arkadaşlarından şikayet almadıklarını belirtmişlerdir.

6.2.Öneriler

6.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma sonunda elde edilen bulgularla ilgili öneriler aşağıda verilmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerine özel eğitim ve özel eğitim ile ilgili seminer ve hizmetiçi eğitim kursu gibi bilgilendirici nitelikte verilen eğitim hizmetlerinin artırılması sağlanmalıdır.
2. Kaynaştırma öğrencisi bulunan genel eğitim sınıflarında öğrenci sayısının yasa ve yönetmeliklerinde belirlenen sayıyı geçmemesi ve bu doğrultuda

öğretmenlerin normal öğrenci ve kaynaştırma öğrencisine daha fazla zaman ayırması sağlanmalıdır.

3. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine öğretimi planlama, öğrencinin özelliklerine göre eğitim ortamını uyarlama ve plan hazırlama gibi uygulamaya yönelik etkinliklerle ilgili öğretmenlere daha fazla bilgi verilmelidir.
4. Kaynaştırma öğrencilerinin akademik öğrenmelerdeki yetersizliklerinin azaltılması ve başarılarının artırılması için derslerin öğrencilerin düzeyine uygun ve işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir.
5. Kaynaştırma öğrencisi bulunan devlet okullarında eğitim ortamlarının kaynaştırma öğrencisinin engel türleri ve özellikleri düşünülerek eğitim ortamlarının bu doğrultuda hazırlanması gerekmektedir.
6. Kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda okul yönetimi, rehberlik servisi, diğer öğretmenler ve normal öğrenciler, normal öğrencilerin aileleri kaynaştırma hakkında bilgilendirilerek kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumlarının olumlu yönde olması sağlanmalıdır.
7. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisine ödev verirken uzun olmayan parçalara ayrılmış, sık sık kontrol edilmeli ve geribildirim verilmeli ve zaman oldukça çocuğun ödevini sınıfta yapması, sağlanmalı ve verilen ödevi yazıp yazmadığından emin olunmalıdır.
8. Kaynaştırma eğitimine devam eden aileler çocuklarının özellikleri hakkında sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenler varsa özel eğitim öğretmeni tarafından bilgilendirilmelidir.
9. Okul aile işbirliği içinde eğitim hizmetleri aileyi en iyi şekilde eğitime dahil ederek yürütülmeli çocukla ilgili hazırlanan plan programdan ailenin de haberdar edilmesi sağlanmalıdır.

6.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Kaynaştırma eğitimi en az kısıtlayıcı ortam olarak eğitimin bütün alternatiflerini teşkil etmesi sebebiyle kaynaştırma eğitiminin önemi ve etkililiği üzerine bir çalışma yapılabilir.
2. Bu çalışma sadece kaynaştırma öğrencileri için değil normal öğrenciler içinde yapılmalıdır.
3. Sınıf öğretmenleri adaylarının özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi ile ilgili yeterlikleri araştırılabilir.
4. Öğretmen yetiştirme lisans programlarının içeriklerinin özel eğitim gerektiren çocukların eğitime yönelik yeterlikleri araştırılabilir.
5. Kaynaştırma eğitiminin önündeki engellerin ve bu engellerin ortadan kaldırılması ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
6. Çocuğu kaynaştırma eğitime devam eden ailelerin çocuklarını akademik yönden destekleme becerilerini geliştirici programlarla ilgili araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Atay, M. (1995). **Özürü Çocukların Normal Yaşıtları ile Birlikte Eğitim Aldıkları Kaynaştırma Programlarına Karşı Öğretmen Tutumları Üzerine Bir İnceleme**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Başal, M.ve Batu, S.E.(2002). **Zihin Özürü Çocuklara Okuma Yazma Öğretme Konusunda Özel Alt Sınıf Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri**, Özel Eğitim Dergisi, 3 (2), 85-98.
- Başaran, İ. E.(1993).**Türkiye Eğitim Sistemi**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Batu, E. S. (1998), **Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri**, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Batu, E. S. (2000). **Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş Ve Önerileri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları No:2.
- Belir, Ö. (1990). **Özürü İcin Yapılan Eğitim Binalarında İşlevsel Özellikler ve Plan Analizleri**. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Belma, A. (1986). **Özel eğitimde entegrasyonun önemi**. 4. okul öncesi eğitimi ve yaygınlaştırılması semineri. Ankara YA-PA Yayınları.
- Çilenti, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Yargı Matbaası.
- Çolak, A. (2007). **Kaynaştırma Uygulanan Bir İlköğretim Sınıfındaki Sosyal Yeterlik Özelliklerinin Betimlenmesi ve İyileştirilmesi Çalışmaları**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

- Çuhadar, Y. (2006). **İlköğretim Okulu 1-5. Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Sınıf Öğretmenleri Ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi**, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Darıca, N. (1992). **Engelli Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi**, 1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Tic.Şti.
- Demirel, Ö. (1998). **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Kardeş Kitabevi.
- Diken, İ. H. (1998). **“Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumların Karşılaştırılması”** Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Baykoç, D., Avcı, A., Aslan, N. (1998). **İlk ve Ortaöğretim Kurumu Öğretmenlerinin Engellilere ve Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi ve Görüşleri** 4.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sunulan bildiri. Eskişehir, 10-12 Eylül 1997.
- Eripek, S. (1986). **Engelli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesi: “Kaynaştırma”** Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1-2, 157-167.
- Eripek, S. (1991). **Özürlü Çocuklar İçin Bir Işık Kaynaştırma**. Çağdaş Eğitim Dergisi, 16, (169).
- Eripek, S. (2004,5). **Türkiye’ de Zihin Engelli Bireylerin Kaynaştırılmasına İlişkin Olarak Araştırmaların Gözden Geçirilmesi**, Özel Eğitim Dergisi, (2), 25–32.
- Esipn, C. A., Deno S.L & Albayrak-Kaymak, D.(1998). **Kaynaştırma ve bütünleştirme ortamlarında bireyselleştirilmiş eğitim programları: Nasıl “bireyselleştirilirler”?** The Journal of Special Education. Vol.32/No:3/1998/S. 164–174

- Fiscus, E., D; Mandell, C., J.(1997), **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını Geliştirilmesi**, (Çev. Hatice Günayer Şenel, Elif Tekin, Ed. Gönül Akçamete), Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Gözün, Ö., ve Yıkılmış, A. (2003). **Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişmesindeki Etkililiği**, 13. Özel Eğitim Kongreleri Bildirileri, Ankara: Kök Yayıncılık, 120-136.
- Karamanlı, D. (1998). **“Okulöncesi Dönemde Entegrasyon Sınıflarında Bulunan 5-6 Yaş Grubundaki Normal Çocukların ve Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Sosyal Uyum Davranışları Hakkındaki Algılamalarının İncelenmesi”**, (Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kargın, T. (2003). **Cumhuriyetin 80. Yılında Özel Eğitim**. Milli Eğitim Dergisi (160).
- Kargın, T., Akçamete, G. (1991), **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, İşitme Engelliler ve Okuma**, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 24(1),151-160.
- Kavanoz, A. (1999). **Özel Eğitim Sınıflarına ve Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Eğitilebilir Zihinsel Engellilerin Uyumsal Davranışlarının Karşılaştırılması**, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya,İ.(2005), **Anasınıfı Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Yeterlilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kuz, T. (2001). **Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi**. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.
- La Porta, R. A., Mc Gee, D. I., Martin-Siamons, A, Vorce, E. Hippel, Caz.Ve Donovan, J. (1996). **Okul Öncesi Dönemde İşitme Özürlü Çocukların Kaynaştırılması**. (Çev: H, Karatepe) Ankara: Karatepe Yayınları.

- Lindsay, G. (2007). **Educational Psychology and the Effectiveness of Inclusive Education/Mainstreaming**, British Journal of Educational Psychology, 77, 1-24.
- M.E.B., Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2006), **Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı**, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- MEB. (2000), **Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**, Ankara: MEB Basımevi.
- Metin, N. (1991). “**Entegre Edilmiş Ortamların Normal ve Engelli Çocuklar Üzerine Etkileri**”, Editör: Şule Bilir, Okul Öncesi Eğitimciler İçin El Kitabı, Ankara: Hüner Matbaacılık.
- Metin, N. (1992). **Okulöncesi dönemde özürlü çocuklar için kaynaştırma programları**, Özel Eğitim Dergisi, 1, 34-36.
- Meyen, E. L., Vergason, G. A. & Whelan, R. J. (1996). **Strategies For Teaching Exceptional Children In Inclusive Settings**. USA: Love Publishing.
- Morce, T.L.(1996). **Does Mainstreaming Positively Influence Academic Achievement And Self-Concept At The Elementary Level?** Submitted in partial fulfillment of the requirements of the Master of Arts Degree in the Graduate Division of Rowan College, A Thesis.
- Nancy A. Madden and Robert E. Slavin (1983). **Mainstreaming Students with Mild Handicaps: Academic and Social Outcomes**, Review of Educational Research, Vol 53, No.(4), 519-569.
- Oymak, V. (1997). **Zeka Engelli Çocukların Yetiştirilmesi**, Ankara: Sabev Yayınları, No:1
- Özbaba, N. (2000). **Okulöncesi Eğitimcilerin ve Ailelerin Özel eğitime Muhtaç Çocuklar ile Normal Çocukların Entegrasyonuna (Kaynaştırılmasına) Karşı Tutumları**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- Özdemir, N. (2008). **Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Olan ve Olmayan İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, G. R. (2003). **“Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler”**,(Editör: Ayşegül Ataman), Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (2002), **Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar “Özel Eğitime Giriş”**, Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (1983). **Birlikte ve Ayrı Eğitimin Etkinliği “Benlik Kavramı ve Denetleme Odağı Açısından”**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:123
- Özyürek, M. (2005), **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı**, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2005). **Bireysel Farklılıkları İnceleme Yaklaşımları**, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sarı, H. (2003). **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Çağdaş Öneriler**, (2. Baskı), Pegema Yayıncılık.
- Scruggs, E., Mastropieri, M. A. (1992). **Effective Mainstreaming Strategies For Mildly Handicapped Students**, The Elementary School Journal, 92 (3), 389-409.
- Sliva, J. A. (2004). **Teaching Inclusive Mathematics to Special Learners**,
- Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2006). **İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar Yöntemler Teknikler**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sucuoğlu, B., Özokçu, O. (2005). **Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, *Özel Eğitim Dergisi*, 6 (1), 41-57.
- Şahbaz, Ü. (1997), **Öğretmenlerin Özürlü Çocukların Kaynaştırılması Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının**

- Değişmesindeki Etkililiği**, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Temir, D. (2002), **Çocuğu Kaynaştırma Eğitime Devam Eden Ailelerin Sorunları ve Beklentileri**, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tıraş, Z. (2000), **Ayrıştırma ve Kaynaştırma Eğitimindeki Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Uyum ve Akademik Beceri Açısından Karşılaştırılması**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Tokta, C. M. (2008). **Zihinsel Yetersizliği olan Kaynaştırma Öğrencilerinde Ses Temelli Okuma Yazma Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Turhan, C. (2007). **Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Türkoğlu, K. Y. (2007). **İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Uğurlu, H. (1993). **“Okul Öncesi Eğitimde Entegrasyon”**, Ankara: 9. Ya-pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul Ya-pa Eren Ofset.
- Ulusoy, A. (2006). **Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Eğitim Yapılarında Engellilerin Kullanımına Yönelik Mimari Düzenlemeler**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Uysal, A. (1995). **Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri**.

(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Varol, N. (1992). **Zihinsel Engelli Çocuklara Kırmızı, Sarı, Büyük, Daire, Üçgen, Uzun, Bir Tane, İki Tane Ve Kalın Kavramlarının Kazandırmada Açık Anlatım Yöntemiyle Sunulan Bireyselleştirilmiş Kavram Öğretim Materyalinin Etkinliği**, Eskişehir.

Varol, N. (2007). **Aile Eğitimi**, Ankara: Kök yayınları.

Vural, M. (2008). **Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi**, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Yıldırım, A.; Şimşek, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H., Sünbül, Ali M., (2000), **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Mikro Yayınları.

EKLER

EK-1

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- 1.Sınıfınızda kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin engel türü nedir?
2. Ne kadar süredir kaynaştırma eğitimi veriyorsunuz
- 3.Engelli öğrenciyi sınıfınıza kendiniz mi istediniz
- 4.Sınıfınızda kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin başarısını nasıl görüyorsunuz
 - a)diğer öğrencilere göre
 - b)kendi başarısına göre
- 5.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenci için nasıl bir plan hazırlıyorsunuz
 - a)uygun yöntem teknik seçimi
 - b)uygun araç-gereç seçimi ve kullanımı
- 6.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin sınıf içi etkinliklere katılımını nasıl sağlıyorsunuz
 - a) öğrenci kendisi katılır mı?
 - b)siz mi katılımını sağlarsınız
 - c) arkadaşları katılım için destekler mi?
- 7.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin sınıf içi iletişim becerisini nasıl sağlıyorsunuz
 - a) soru sorar mı?
 - b) sorulan sorulara cevap verir mi?
 - c) cevap verme isteğini arkadaşları destekler engeller mi?
8. Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin başarısını nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - a)uygun ölçme aracı hazırlama kullanma
 - b)ölçme araçları sonuçlarını değerlendirme
- 9.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrenciye nasıl ödev proje veriyorsunuz

10.Kaynaştırma eğitimi nasıl yürütüyorsunuz

11.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin başarılı ya da başarısız olduğunu düşündüğünüz dersler

12.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin başarısız olduğu derslerde niçin Başarısız olduğu konusunda ne düşünüyorsunuz

13.Nasıl bir kaynaştırma eğitimi yürütülmesi gerektiğini düşünüyorsunuz

14.Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencinin arkadaşları ile ilgili etkileşimini nasıl buluyorsunuz

EK-2
AİLE GÖRÜŞME FORMU

1. Çocuğunuzun engel türü nedir
2. Ne kadar süredir kaynaştırma eğitimi alıyor
3. Çocuğunuzun kaynaştırma eğitimine alınmasını kendiniz mi istediniz
4. Çocuğunuzun başarısını nasıl görüyorsunuz
 - a) diğer öğrencilere göre
 - b) kendi başarısına göre
5. Çocuğunuza ödev veriliyor mu?
 - a) ödevler çocuğunuza uygun mu?
 - b) ödevleri yapmada çocuğunuz zorlanıyor mu?
6. Çocuğunuzun başarısı ile ilgili şikâyetler alıyor musunuz?
 - a) öğretmenden
 - b) arkadaşlarından
 - c) ailelerden